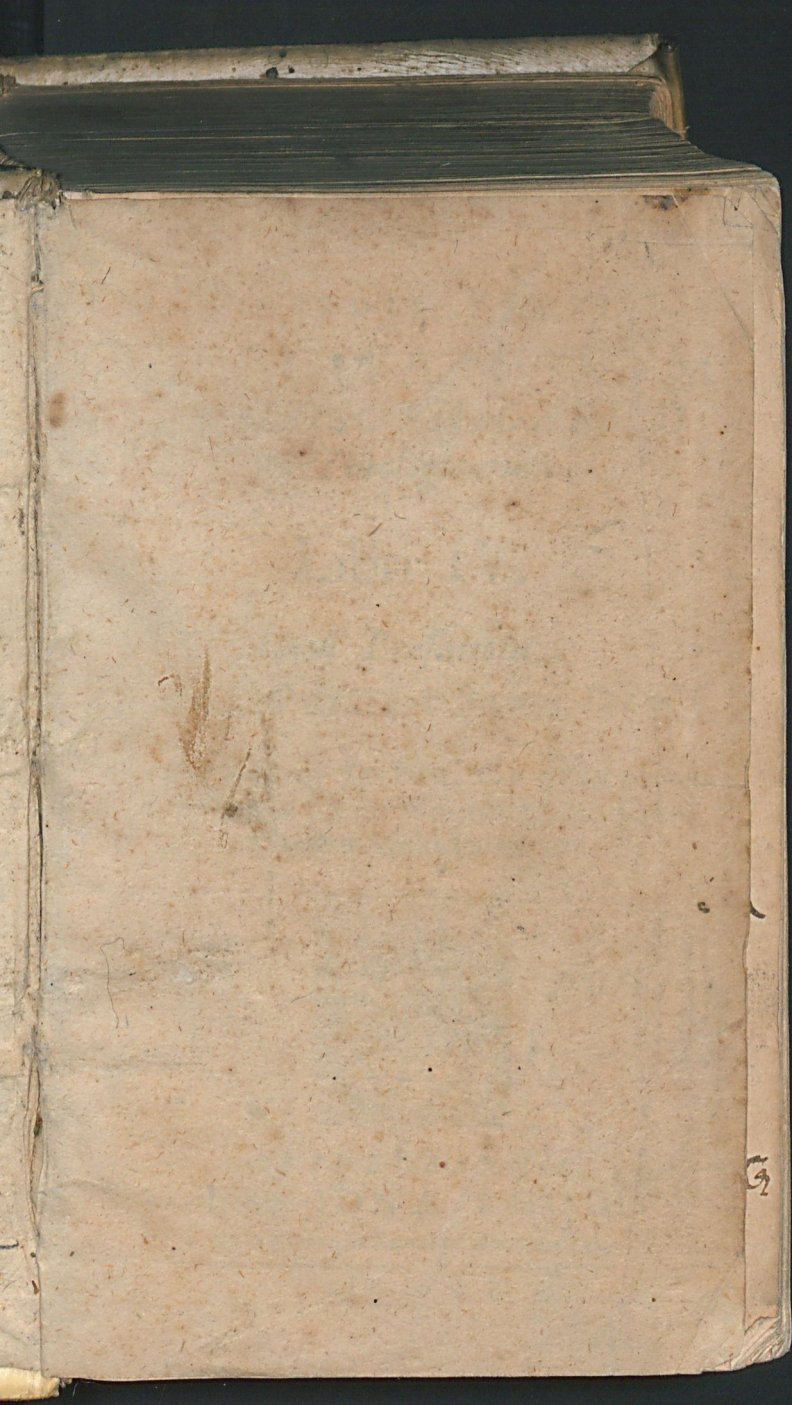

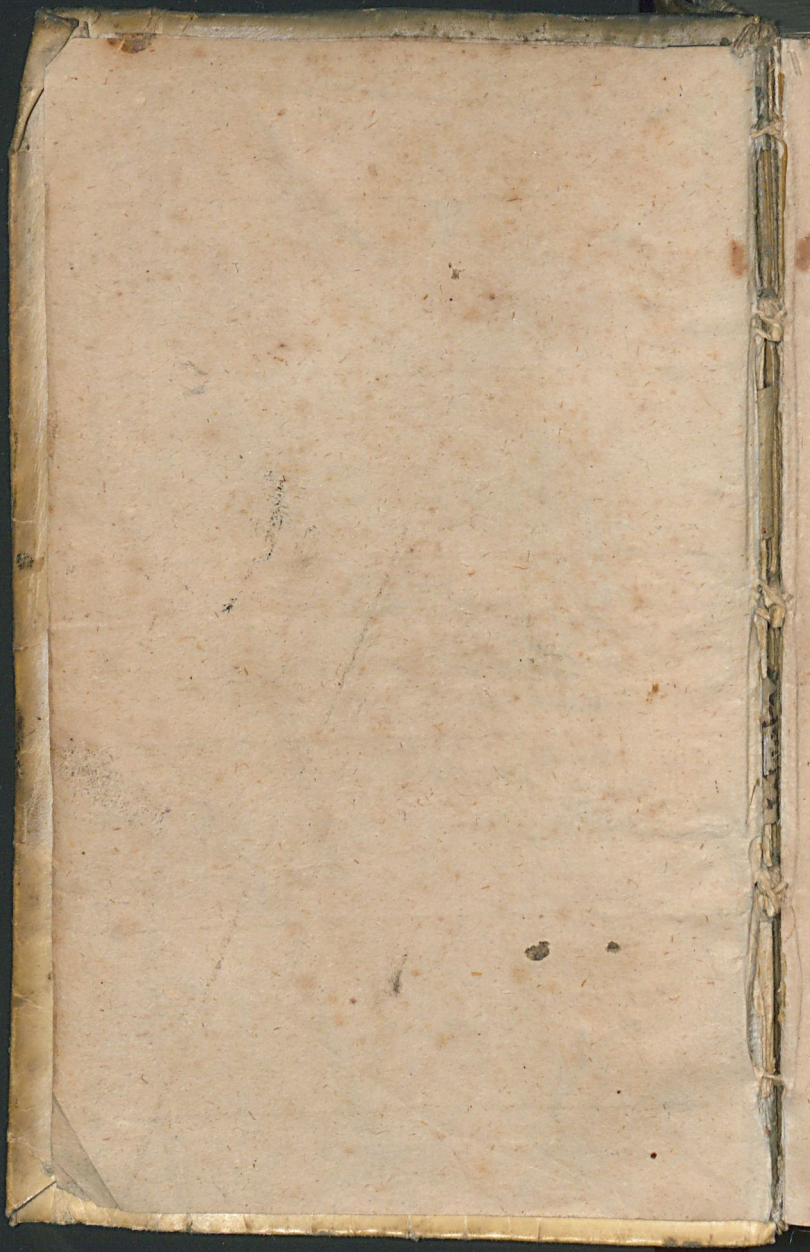
P V I S

1 6 1 1

EX LIBRIS
ILLVSTRISSIMI VIRI,
DN. DAN. LVDOLPHI,
LIB. BAR. de DANCKELMANN,
S. REG. MAI. BORVSS. CONSILIARII
STATVS INTIMI, cetera,
BIBLIOTHECÆ ACAD. FRIDERICIANÆ
TESTAMENTO RELICTIS:

MF. 11

Epistola Apologetica
FRIDERICI
BALDUINI,
S. Theol. Doctoris ac Profes-
soris VVittebergensis:

In qua respondetur ad Epistolam MARTINI BECANI, S. Theolog. Doctoris ac Professoris Moguntini, nuper editam, qua NOTAS de Communionem sub utraq; specie leviter perstringere conatus fuit: salvâ interim & intactâ manente veritate doctrina Lutherana in hoc articulo.

OMNIA AD GLORIAM DEI.

WITTEBERGÆ,
Typis JOHANNIS GORMANNI,

ANNO M. DC. X.

3

FRIDERICUS
BALDUINUS

Martino Becano

*Sanam mentem in corpore
sano P.*

 Pistolam tuam, Becanè, accepi Pragæ, in comitatu Serenissimi Electoris Saxonix, Domini mei clementissimi: ubi cum negotia alia tempus legendi primùm interciperent, seponēbam eam ad dies aliquot, tanquam peculiare aliquod *κεμήλιον*, cui fortè suo tempore *τάς ἀμοιβάς* deberem. Interea verò ab ijs, quibus eam dedi legendam, intellexi, non nisi *πάρεργα* mihi transmitti pro *ἔργοις*; de cæteris, quæ ad quaestionem nostram, *de communionē sub utraq; specie* directè pertinent, ne hilum quidem afferri. Vix adducebar equidem ut cre-
A 2 derem

4
EPIST. APOLOG.

derem : nam melius aliquid de te mihi
persuaseram : sed non malè ad me relatum
esse vidi , postquam ipsemet pagellas istas
legendo percurri. Revera enim exem-
plo tuo comprobasti, aliud esse, *respondere*
de suo quondam Grammatico dicebat.
Existimabam, te veritati tam manifestè
in lucem productæ cessurum : aut, si o-
mnino aliquam mihi gratiam relaturus
esses, te vestigia mea secuturum ; aut si in
ista luce veritatis τὴν θεῶν φυλάττειν ad-
huc cuperes ; ea saltèm, quæ scopum di-
sputationis tuæ tangunt, summarim exa-
minaturum : sed nihil horum factum.
Relictis illis, non dicam scrupulis, sed
scopulis, ad quos carinam tuam penitus
allisisti, jam in margine piscaris, & quasi
rem omnem probè expediveris, iis, quæ
non nisi incidenter Notis meis inserta vi-
debas, dentem infigis, eaque miserè lace-
ras, divellis, lantias, ut non dubitem, te
genuinum tibi ipsi effregisse. Quid enim,
quæso, ad disputationem de utraque spe-
cie in communione Eucharistica, quærere
de efficacia benedictionis Christi ? de
raptu Pauli in tertium cælum ? de transf-
substantiatione, an Patribus nota fue-
rit ?

August. lib.
3 cont. Cre-
scon. c. 10.

FRID. BALD.

rit? An Christus porrexit Eucharistiam ante vel post lotionem pedum, & similia; quæ tamen obscura quadam & inutili diligentia persequeris, perinde ac Orbilius ille, qui pueros suos Grammaticam docturus, totam anatomiam capitis infarsit, eò quod *Capitis* voculam regulæ cuidam exempli loco subscriptam videbat. Ubi interim, quæ familiam ducunt in hac controversia? Cum de Lege lis oritur, ipsa Lex inspicienda est, inquit Jurisconsulti: quantò magis cum de aliquo fidei articulo controversia moveretur, ad sedem illius articuli recurrendum est? Nullam autem hujus controversiæ sedem aliam scimus, quàm verba Institutionis Christi. Quis enim melior est verborum suorum interpres, quàm qui ea primum protulit? Sed de his quid Epistola tua? N I H I L. Disputatio tua perpetuò in ore habebat Exemplum Christi & Apostolorum, quo mutilationem SS. cœnæ stabilire conabar: Responsum fuit non dicã solidè, dicant hoc alij, sed saltem sufficienter: quid ad hoc Epistola tua? N I H I L. Sæpissimè objiciebas consuetudinem Ecclesiæ: accepisti Responsum: quid verò Epistola tua? N I H I L. Excogitasti du-

A 3 plicem

EPIST. APOLOG.

plicem Sacrosanctæ cœnæ institutionem,
 unam pro clericis tuis, alteram pro laicis.
 Monstrata figmenti hujus absurditas: &
 hic saltem opinabar, te novitij hujus do-
 gmatis excogitasse etiam fundamenta ali-
 qua, quæ ad speciem saltem opponere
 posses; sed quid Epistola tua? T A C E T.
 Legisti absurda quam plurima, quæ ex
 concomitantia vestra sequuntur: Ad hæc
 quid Epistola tua? T A C E T. Multa in-
 primis differuisti, quod communio utriusq;
 speciei instituta quidem fuerit, sed non
 præcepta. Vidisti vicissim in Noris me-
 is probationes satis multas & luculentas,
 quòd species utraque fuerit à Christo in-
 institutione præcepta. In hac Rhodo ti-
 bi vel in primis saltandum fuisset; scimus
 enim, hanc esse quasi tesseram & infallibi-
 le symbolum Ecclesiæ verè Catholicæ,
Oves meæ vocem meam audiunt, Joh.
10. & docete eos, quæ ego præcepi vobis,
Math. 28. & In præceptis meis ambu-
late & facite ea, Ezech. 20. In eo igitur
 laborandum tibi fuisset, ne videreris
 contra præceptum Christi, hoc est, con-
 tra principium Religionis Christianæ di-
 sputasse. Quid enim præmij talibus di-
 spurato-

Spūatoribus in scholis dextrè disputantium sit relictum, latere te non potest. Sed quid facit Epistola tua? Etiam hic
TACE T.

Fateris ipse in Epistolâ tuâ pag. 6. hæc & similia à me disputata, *directè ad rem pertinere*. Mirantur itaque multi Boni, cur ea directè ad rem pertinentia præterire, & tandem, non nisi *παρεργως* respondere volueris. Excute conscientiam tuam, & da gloriam Deo, mi Becane: Fateberis nobis hoc etiam, sat scio, vim veritatis in iis, quæ *DIRECTE* ad rem pertinent, silentium Tibi imperasse: sed amorem Synagogæ tuæ illamque scribendi consuetudinem *παρεργως* ista extorsisse. Ego verò quid facerem? Sanè non deerant amici, qui Responſionem ad Epistolam tuam supervacaneam putabant. Persuasi enim erant, te non nisi diverticulum & occasionem dilabendi à scopo istâ tuâ Epistola quæſivisse, meque quæſtionibus aliis involvere voluisse, & quidem ejusmodi quæſtionibus, quæ profectò ad usum Republicæ Christianæ parum faciunt, in quibus etiam, ut tempus teratur, operæ pretium adeò non sit.

A 4

Horam

Horum lententiæ facillè subscripsissem, præsertim cum alioquin satis habea, quod agam, quibus forte Ecclesiæ Dei utilis, quam hisce altercationibus interuire possum: sed, quia noti mihi sunt hominum vestrorum mores, qui ex solido silentio occasionem impudentiæ quærere, & causæ pravitate arguere solent; quasi is semper sit potior jure, qui postremus in scriptione; quia etiam in hisce chartis tuis, aliqua occurrunt, in quibus contra candorem tuum verbis meis vim fecisti; & denique quia responsuro mihi *plagam* minaris pag. 53. aliter sanè facere non potui, quàm ut pauca reponerem iis, quæ ex Notis meis excerpere voluisti: ne vestris hominibus cavillandi, nostris suspicandi, tibi ipsi, quasi minis tuis essem mortuus, ante victoriam triumphandi occasionem præberem.

Consideranti itaque mihi Epistolam tuam, quatuor potissimum occurrunt capita, ad quæ, quasi ad locos quosdam communes, omnia tua ἀντίπρῆτα referri possunt:

Primum voco λεπτολογίας vel *Ineptias*:

Alterum *Calumnias*:

Tertium *Ignorantias*:

Quartum *Absurditates*.

Libenter

FRID. BALD.

Libenter equidem parcerem hisce titulis, si tu tibi ipsi parcere velles. Sed quia & veritati divinæ, & famæ meæ à te manifesta facta est injuria, utique non succensibilis mihi, si eam, sub qua latitas, modestiæ & eruditionis larvam ita detraham, ut omnibus appareat, Epistolam tuam tam amicam non esse, quam verbis primùm præ se ferre videretur. De singulis tamen ita tecum agam, Becane, ut videas, me neque causæ meæ pudere, neque tamen modestiæ limites præterisse; tu modò pro tua ista, quam præ te fers, humanitate, candide isthæc omnia interpretare.

CAPUT I.

De *λεπτολογίας* & *Ineptijs*
Becani.

Ad hanc classem refero hæc sequentia: 1. Mox ab initio scribis, Becane, me provocasse te ad scribendum, vel potiùs ad litigandum. Quod de provocatione scribis, magni momenti non est, neq; si id à me factum esset, malè te habere deberet. Idem enim & tu facis conceptis verbis pag. 29. lin. 18. Et est interdum provocatio amicitiae signum, & in controversijs ali-

A 5

cujus

cujus momenti, magnam sæpè vim habet ad eruendam veritatem: quæ juxta Nazianzeni judicium, ejusmodi disputationibus trita in lucem profertur, & ut lapidum conflictu attritæque ignis; ita inventis argumentis explicatisque, verum elicitur, & veluti exprimitur. Et hoc animo si tu Disputatione tua Lutheranos, Husistas & Calvinistas provocasti, fortasse malè non fecisti. Agnosce modò, te priùs in arenam prodijisse, & non uni vel alteri, sed omnibus Adversarijs vestrorum dogmatum bellum indixisse. Quod ergo, tacentibus triarijs, ego quasi ex velitum cohorte prodij, & clypeum veritatis ictibus tuis opposui, noli quæso hoc meum officium, ut provocationem, traducere: *λεωγλορία* hæc nimis manifesta est: quæ transeat.

2. Sed quod ad *Litigandum* te provocatum ais, id verò nimium prædit impotentiam animi tui. Quid enim existimas, mi Becane, Túane, quæ scribis omnia tam Achillea sunt, ut nemo contra hircere audeat; aut si quis ausit, is Litigiosus tibi erit; acclamandum protenus: *Bellè, probè, rectè*. Quod si controversias Theologicas lites nominas: næ, si quisquam
alius,

alius, tu vel inprimis quotidie litigas. Sed scio, te melius sentire, quam scribere: nos si enim illud Chrysostomi: *Dissidia cum haereticis habere, non est contentions, sed pietatis.* Haud dubie itaque ineptam istam vocem Impatientia tibi extorsit.

3. Pergis, & te Calvinistas haecenus, non Lutheranos, tibi hostes & Adversarios delegisse, scribis. Scio ita te solere referre ad alios: & cum Libellus meus jam excusus esset, scripsit ad me ferre eadem amicus quidam, cui tu ista superiori anno, quasi in aurem dixeras: *nolo contra quemquam Lutheranorum scribere: ratio enim tui consilij ignoro; nisi forte, quod eos simpliciores esse judicas, sicuti alicubi eos nominas.* Et haud ita pridem nescio quis Cudsemius in suo apud vos edito tractatu, te *magnum athletam & Calvinomastiga* vocavit. Cum polyphemis itaque haecenus certare voluisti; nos simplices Pygmaeos missos scilicet fecisti.

Verum id haecenus nemo eorum, qui cerebrum non habent in calcaneis, intelligere, nedum credere potuit, te Calvinianos solos tibi delegisse hostes. Aliud enim tituli tuarum disputationum pollicentur. Et haec nupera tua de Communione *in Hussitas*

Lut. e-

* In Aphe-
tionem
rif. Cal.

vin. p. 4.

Petrus

Cudsemius

in Despera-

ta Calvinii

causa cap.

4. p. 55.

Lutheranos & Calvinianos ex professo scripta est: in qua Lutheranos expressè maximarum absurditatum & impietatum reos agis: quas sanè ab Ecclesijs nostris depellere æquum fuit, imò, ut nunc sunt tempora, necessarium. Desine igitur hoc pacto te excusare, nihil prorsus ad rem facit: multò minus scribere perge, te lacessitum à me esse. Ineptorum pugilum hoc est, cum pro sua libidine totas acies provocarint, & postmodum nil tale metuentes vapulant, querulantur, se lacessitos esse ab ijs, contra quos pugnare nunquam cogitarint.

4. Sed nondum finis est. *Libellum meum paucis diebus ante nundinas te accepisse, eumq. jam primum prodisse in lucem ais p. 8. & 52.* Et hæc tu ais, nescio in quem finem, nisi ut fortè per inepriam quandam laudem expediti ingenij aucuperis, ut qui possis quasi stans pede in uno calamo tumultuario satisfacere Adversario. Sed vereor ne satisfeceris proverbio: *Canis nimium properans cecos parit catus.* Quid si verò hic quoq. aliter sentias, quàm scribis? Nam Libellus meus jam anno præterito, ipsis nundinis autumnalibus, sub prælo fuit, cujus titulum haud dubie

dubiè jam tum legisti in Catalogo Lipsensii. Legit certè Canonicus quidam Erfortensis, amicus tuus singularis, qui & Scheda huc missa exemplar sibi transmitti petijt, tibi fortè communicandum, & eo ipso autumno impetravit. Hoc igitur prætextu tuo non invenies, quod venabaris.

5. Porrò pag. 9. & 10. ita inepris: *Si Iohan. Hussus ante duo secula solidissimè refutavit mea argumenta, ut tu asseris: quid necesse erat, te ijsdem refutandis operam perdere? Vel tu melius id prestas, quàm ille, vel deterius. Si tu melius, quomodo ille solidissimè? Si deterius, in quem finem? an ut despici & rideri possis? &c.* Et hoc tibi explicari vis. p. 6. Res magna est, & nodus omnino Gordius, quem quasi ex tempore fecisti. Eum verò, quia ira vis, sic explico. Si Bellarminus vester ante multos annos solidissimè refutavit argumenta nostra pro communione utriusque speciei, ut haud dubiè omnes opinamini, apud quos ejus arma currusque fuerunt, quid necesse erat te ijsdem refutandis operam perdere? Vel tu melius id præstas, quàm ille, vel deterius. Subsume

cætera

cætera Becane, & habebis explicationem nodi tui, qui te tantopere torfit. Meminisse debebas, quid *Augustinus* de libris scribendis dixerit *lib. 1. de Trinit. cap. 3. utile esse plures à pluribus fieri, diverso stilo, non diversa fide, etiam de questionibus eisdem, ut ad plurimos res ipsa perveniat.* Hæssum autem ideo adduxi, ut constaret, te veterem saltem opponere cramben, tuig; officij fuisse, ut ea, quæ Hæssus vestris ratiunculis opposuit, solidè refutares. Quod quia non fecisti, possem & ego dicere: *In quem finem nõ respondisti? an ut despici & rideri possis (nam ridetur, chorda qui semper oberat eadem.)* Hoc alia via poteras assequi. Non itaq; ægrè feres, quod & hoc lemma cornutum inter Ineptias retuli.

6. Similis est *λεπτολογία* in eadem pagina, cujus explicationem itidem à me petis, nimirum, quod (si tibi creditur) Hæssum errasse scribo eò, quòd c. 6. Joh. de Sacramentali manducatione interpretatur, & tamen solidissimè ipsum omnia refutasse dico: quæ tu conciliare non potes, siquidem existimas, errasse Hæssum, ubi posuit fundamentum communionis sub utraq; specie. Ego verò ubi scripserim, Hæssum

sum c. 6. Joh. de Sacramentali manduca-
tione interpretatum, aut illud fundamen-
tum posuisse, communionis sub utraque
specie, non memini, sed contrarium habes
in præfatione libelli mei ad Lectorem his
verbis: *Hussus noster ad verba Institu-
tionis nobiscum provocat, & capitis sex-
ti Iob. sub finem duntaxat & non nisi
obiter meminit, cum de spiritali refe-
ctione ageret, & quidem ex allegatione
Thomæ.* Hæc legisti Becane, & jam, quasi a-
liud agendo, delicias, si nō ineptias, facis.

7. Ad eundem censum refero, quod
contradictionem mihi adfingis, eò quod
p. 11. præsentiam corporis Christi *naturalem*
voco, p. 27. præsentiam personalem appel-
lo. Magnum ædepol peccatum est, in quo
si faterer errorem non meum, sed vel a-
manuensis vel typographi, qui in primo
loco, pro *personalem* scripsisset *naturalem*:
quantū quæso accederet causæ tuæ? Vide
interim paginam tuam 10. ubi scribis, me
vocare Hussum Cyprianū *Germania: Bohem-
iæ* voluisti scribere, ita n. in libello meo
legisti. Quod si tibi de hoc titivillicio li-
tem facerē, annon hoc esset ineptire? Sed
nō opus est hac respōsione, in qua per ex-
emplū saltem ostēdere volui tuas ineptias.

Dicam

Dicam quod res est. Distingui inter præsentiam naturalem, personalem, & sacramentalem. Naturalis est, quia corpus & sanguis Christi simul adsunt, propter vinculum naturalis unionis, quo invicem conjuncta sunt. Personalis, quia corpus & sanguis Christi simul adsunt, propter vinculum personalis unionis, quo conjuncta sunt cum λόγῳ. Sacramentalis, quia corpus unitum est cum pane, vinculo Sacramentalis unionis; Sanguis cum vino, itidem vinculo Sacramentalis unionis. Possunt ergo & naturalis, & personalis præsentia distingui à Sacramentali. Quia Neutra illarum attenditur in perceptione Sacramentali, ubi saltem quæritur, quid cum pane accipitur, id nimirum, quod cum pane Sacramentaliter unitum est. Jam verò corpus saltem ita cum pane unitum est, licet corpus illud sanguinem quoque naturaliter unitum habeat: ergo corpus saltem cum pane accipitur, non sanguis. Ineptè itaq; mihi tribuis inconstantiam. Sed satis etiam de ista tua λεωλογία.

8. Pertinent ad hanc Ineptiarum classem etiam ea, quæ cap. 7. de Transsubstantiatione, num ea patribus nota fuerit, dispuras. Præterquam enim, quòd ad nostram

nostram quaestionem de communione sub utraque specie nihil faciunt, à me etiam id ipsum, de quo tam prolixus es, non nisi obiter attactum fuit; sanè nō desunt in allegatis tuis, quæ id, quod voluisti, probare non possunt. Dixi, Patres; cum conversionis aut mutationis in Sacramento meminerunt, non intelligere mutationem substantiæ panis, qualis in Papatu doceretur, sed mutationem Sacramentalem; quæ elementa, panis & vinum, à vulgari usu ad usum mysticum & Sacramentalem consecrantur. Tu negas hoc, & in contrarium adfers aliquot sententiâs Patrum: quas, quia me huc trahis, videbimus.

Ex Ambrosio duò doces: 1. *Benedictione etiam ipsam naturam mutari.* 2. *Deo mutationem istam non esse impossibilem.* Ad prius respondeo. Ipsa verba Ambrosij docent, loqui ipsum non de transubstantiatione Papistica, seu de mutatione substantiali, sed sacramentali; & hoc ostendere instituit, non panem duntaxat, sed & verum Christi corpus adesse ac manducari in cœna: quòd & citra substantialem conversionem fieri potest. Ait enim, non hoc esse in sacra Cœna, quod natura formavit, hoc est, non panem simplicem;

B

communis

communem & vulgarem, sed quod benedictio consecravit, hoc est, panem sacramentalem, seu panem cum corpore Christi sacramentaliter unitum. Quod autem benedictio possit efficere panem sacramentalem, probat, arguendo, non ex loco similium, sed comparatorum, hoc pacto: Benedictione etiam ipsa natura mutatur, quod exemplis illis miraculosis de mutatione baculi in serpentem, sanguinis in aquam, &c. ostendit: ergo longè facilius benedictio impetrare poterit, ut ex pane vulgari fiat panis sacramentalis, hoc est, cum corpore Christi præsentissime unitus. Eodem modo lib. 4. de Sacramentis dicit, *per consecrationem de pane & ex pane fieri corpus Christi: quomodo id fiat, mox addit, nimirum non per conversionem substantialem, sed sacramentalem, ita ut sit quod antea erat, & tamen in alium usum convertatur, nimirum ut sit organon exhibitivum corporis Christi.* Et hoc etiam concludit argumento petito ex loco comparatorum. At enim, si tanta vis est in sermone Domini Jesu, ut inciperent esse, quæ non erant, quantò magis operatorius est, ut sint quæ erant, (nimirum

ante

ante consecrationem) & in aliud conver-
tantur. Habes responsum ad prius.

Ad posterius dico, à posse ad esse non
valet consequentia. Potuit utique Deus
rerum naturam invertere & substantias
tollere, in aliamque transmutare, quod
autem hoc in Sacramento fecerit, hoc
Ambrosius non docet: Tu ad potentiã Dei
confugis, Beane: Ego verò prædixi tibi
responsum, pag. 66. libelli mei: nimirum
idem, quod olim Tertullianus dedit Pra-
xeæ hæretico: *Dei posse, velle est, Dei
non posse nolle. Potuit, si voluisset: De-
us pennis hominem ad volandum in-
struxisse potuit, quemadmodum & mil-
vis prestitit: non tamen quia potuit,
statim fecit: si tam abruptè in his præ-
sumtionibus nostris, utamur hac sen-
tentia, quidvis Deo confingere poterim-
us, quasi fecerit, quia facere potue-
rit.*

Hæc Tertullianus pro me respondit
cap. 10. adversus Praxeam. Ineptiam
igitur tuam agnosce, quod ex potentia
DEI rem ipsam jam factam concludis.
Si exempla regeris, ubi substantiæ fa-
cta fuit mutatio & conversio, scias,

miracula illa ad Sacramentum non quadrare: & plerique vestrum miraculum in transubstantiatione quærere nolunt, memores decreti in Synodo Lateran: sess. 3. Scripturam sacram veritati naturæ non repugnare, eò quod verum vero non contradicat.

Affers deinde locum ex catechesi Cyrilli Hierosolymitani: sed in eo nihil ostendere potes de transubstantiatione. Ait enim, sub specie panis dari corpus, sub specie vini sanguinem. Ubi speciei vox non notat accidentia panis & vini: absurdum enim Papisticum, quod accidentia sint subjectum substantiæ, incognitum fuit Cyrillo: sed ipsam panis & vini substantiam: quo sensu D. Augustinus dixit: *Sacrificium Ecclesie duobus confici, duobus constare, visibili elementorum specie, & invisibili Christi carne & sanguine.* Et Bernhardus in sermone de cœna Domini: *Tria in Sacramento altaris attendere debes; speciem panis, veritatem carnis, & virtutem gratiæ spiritualis. Quod videmus, species est panis & vini: quod sub illa specie credimus, verum est corpus & sanguis Christi*

Christi, quod pependit in cruce, & qui fluxit de latere. Quod autem addit Cyrilus: *Qui videtur panis, non est panis, sed corpus Christi;* ad praesentiam corporis Christi; non ad mutationem substantiae panis pertinet. Nam qui videtur panis, quique gustum panis communis & vulgaris habet, panis tamen vulgaris non est, sed ad Sacramentalem usum, in quo una cum pane etiam corpus Domini exhibetur, destinatus. Usitatum autem est Patribus, cum de Eucharistia loquuntur, ad rei caelestis considerationem nos adducere, quasi illa sola adesset, non quasi annihilationem rei terrenae statuerent, sed ne terrenis elementis, quae in oculos incurrunt, haerentes; rerum caelestium, quae non videntur, & tamen Sacramenti potissima pars sunt, oblivisceremur.

Cyprianum subjungis, qui scribit in sermone de Cæna Domini: *Panis iste, non effigie, sed natura mutatus, omnipotentia verbi factus est caro.* Et hinc te reperisse putas, non quod pueri in faba, sed ipsissimam Transubstantiationem. Sed quid si cum multis diceremus, sermonem illum non esse Cypriani? Quid si u-

nicus ille Cyprianus à vestris staret partibus, numquid prævaricari posset universo Patrum caterorum choro? Sed non est opus hac responsione: Cyprianus seipsum interpretatur, quod loquatur de tali mutatione, qualis est in persona CHRISTI. Sicut enim ibi duæ sunt manentque integræ naturæ, & tamen μετεβολη (ut Patres vocabant) facta est humanæ naturæ, quando non in se erat subsistens natura, sed natura Filii Dei subsistens in persona: ita mutatio panis in sacra cœna non tollit substantiam panis, sed relinquuntur duæ substantiæ integræ, panis & corpus, ita tamen, ut panis mutet naturam, hoc est, naturalem suum usum, & omnipotente verbo Christi instituentis fiat panis sacramentalis, exhibitivus corporis Christi. Ita enim habent verba Cypriani: *Sicut in persona Christi humanitas videbatur, & latebat divinitas: ita in Sacramento visibili ineffabiliter divina se infundit essentia, ut esset religioni circa Sacramenta devotio, & ad veritatem, cuius corpus Sacramenta sunt, sincerior pateret accessus, &c.*

Usitatum autem & hoc fuit Patri-
bus, ut in disputationibus contra Euty-
chen

chen & Apollinarem probarent ex Eucharistiæ Sacramento, duas in Christo esse & manere naturas, quarum neutra alteram absorpsit aut in eam mutata fuit, quemadmodum in Eucharistia duæ manent res, terrena una, altera cœlestis, quarum neutra in alteram substantialiter est mutata. Hæc argumentatio falla fuisset, si transubstantiationem panis credidissent. Quod autem Cyprianus non intellexerit substantialem panis conversionem, sed mutationem sacramentalem seu segregationem ad usum Eucharisticum, patet ex verbis paulò præcedentibus, ubi panem communem vocat, qui in Sacramento non amplius communis sit, sed mutatus in carnem & sanguinem, quæ unà cum pane offeruntur, & ad quæ in perceptione Eucharistiæ oculi magis convertendi sint, quàm ad panem.

Panis iste communis, inquit, in carnem & sanguinem mutatus, procurat vitam & incrementum corporibus, id eoque, ex consueto rerum effectum fidei nostre adjuncta infirmitas sensibili argumento edocta est, visibilibus Sacramentis inesse vita aterna effectum, & non tam corporali quàm spiritali transitione Christo nos uniri.

Po-

Postremo loco adducis Hilarij & Gregorij Nysseni testimonia : quorum ille nihil habet de transmutatione panis in corpus, sed tantum hoc dicit, quod ipsius Domini professione, & fide nostra verè caro & sanguis in Sacramento ad sint, quod & nos credimus : adesse autem possunt, licet nulla fiat elementorum mutatio substantialis ; hic verò de transmutatione panis quidem loquitur, sed de substantiali eam intelligere, petitio principij est. Tribuitur quidem pani appellatio corporis, non quasi ex pane corpus, per conversionem substantiæ factum sit ; sed, interpretare Theodoro, ideo, ut, *qui communicant mysterijs, non attendant ad naturam eorum, quæ in Eucharistia visibilia sunt, sed credant illi transmutationi, quæ ex gratia facta est ;* transmutationem illam intelligit, quæ symbola externa manet in priori sua substantia, forma & specie, in Sacramento autem simul sunt corpus & sanguis Christi. Hæc ad testimonia tua Becane, ad quæ neminem ne quidem hincere debere putasti, quod qui ausit, eum tu, pro tua modestia, *pertinacem ac impudentem hominem* appellas. Sed nihil dereritus

titus convicijs, isthæc respondere volui, quæ in timore Domini probè consideres ac expendas, sique sapias, imò si veritas tibi cordi est, Chemnitium nostrum de hac materia diligenter evolvas: videbis, eum tuis objectis jam pridem satisfacisse, & aliqua a te producta loca ex professo refutasse, tam clarè & perspicuè, ut non nisi ab homine pertinace ac impudente (tuis utor verbis) ipsius responsiones eludi possint. Legisti ea in Chemnitio hand dubiè, sed rubore suffusus calamum objecisti, & interim per ineptiam, nescio quam, unum, atque alterum locum objicis, quasi nunquam responsum vidisses; clamas deinceps, ea tam clara & perspicua esse, ut non nisi ab homine *pertinaci ac impudente* eludi possint. Hoc nimirum est, modestum esse, hoc est, refutare Adversarium: sed pergamus ad alia.

9. De lotionè pedum, an ea ante vel post Eucharistiàm facta sit, inutilem & ineptam mihi moves litem, comprobasq; id, quod in Notis meis dicebam; *familiare tibi esse, ut in cardine rei verba ferè deficiant, quibus in minutioribus aliàs non destitueris.* Hic enim quàm prolixus es in probando eo, quod Lotio pedum præcesserit Eucharistiæ in-

B 5

stitu.

stitutionem ? quasi hoc mulcum ad rem
 faciat: at in sede controversiæ, num Christus
anani duntaxat speciem laicis in Sacramento
præceperit, ibi prorsus aqua hæret, Judicet,
 qui bonus est, qualis hæc sit disputandi
 ratio. Sed ad rem. Quod dico, Christum
 post institutionem Eucharistiæ lavisse pe-
 des discipulorum, non meum inventum
 est, ut falsò mihi affingis, sed secutus sum
 vestigia magnorum Autorum, qui ex Jo-
 hanne inprimis hunc collegerunt ordi-
 nem, quod Christus in ea nocte, qua tra-
 ditus est, cœnavit cum discipulis, quæ cœ-
 na completitur & esum agni Paschalis,
 & communem illam cœnam, quam juxta
 ritum Hebræorum cœna Paschalis mox
 excipere solebat, & denique novam illam
 cœnam novi Testamenti. Durante adhuc
 cœnâ (licet bonam partem jam facta)
 surrexit Christus, & pedes lavit discipulis,
 quo facto, iterum accubuit, & *παράνεον*
 suam de dilectione mutuâ, ad discipulos
 instituit, Judæque proditori offam dedit,
 qua accepta, exivit ille *εὐθέως* continuo Joh.
 c. 13, v. 30. Nulla igitur alia intercedere po-
 tuit actio inter acceptam offam & egressû
 Judæ. Si ergo lotio pedû, & illa cum Juda
 actio antecessisset institutionem Eucharis-
 tiæ, sequeretur, Judam exiisse ante, quàm
 Eu-

Eucharistia fuisset instituta: quod est contra expressam Lucæ assertionem, qui Judæ Novæ illi cœnæ interfuisse scribit. Hæc multi docti viri, præceptores mei, ex c. 13. Joh. deducunt, quibus ut tu, tuos secutus præceptores, argumenta alia opponas, per me licet: videris a. quàm valida ea sint. Nã, quod lotio pedum notarit præparationem ad accipiendam ritè sacrosanctam Eucharistiam, forti probatione indiget: alia istig instituti rationes afferri possunt, ex textu ipso, ut quod hoc humanitatis officio, Judam retrahere voluit à malitioso proposito, quod suum erga discipulos amorè constantissimum hoc externo signo comprobare voluit: quodq; tã illustri humilitatis exemplo, discipulorum ambitionem & superbiam corrigere studuit. Sed isthæc prolixius persequi, non est mei instituti. Evangelistas v. in historia sua interdum *ὄψεσθαι πρῶτον εἶναι*, salva veritate historiarum, usurpare constat: idcirco ea, quæ Matth. habet, relationi S. Joha. prævaricari non possunt. Sed nihil hoc ad communionè de utraq; specie. Transeât ergo & hæc *λεωλογίας* tua.

10. Inter quas & hoc refero, quod subtiliter disputas, benedictionem Christo familiarem esse non potuisse, quia ter tantum benedixisse legitur in Evangelio p. 23. An verò, Christum plura non fecisse vel dixisse, quæ

quæ in Evangelio scripta sunt? quæ est ista
 λέω βλογία? At, inquis, de quacunque
 benedictione Christi, mihi sermo non
 est, sed tantùm de ea, cujus aperta fit men-
 tio in Evangelio? Esto, tibi de ea sermo-
 nem non esse: neq; hæc mihi curatio fuit,
 cum ista scriberem; sufficit interim, te ne-
 gare non posse, quòd Christus frequenter
 benedixerit, utpote qui à nobis benedi-
 ctionem tam crebro exegit, & benedicen-
 tibus invicem, divinam vicissim benedi-
 ctionem promisit. Sed oportuit te os-
 tendere, λέω το λογίας; tibi nimiùm fami-
 liares esse.

II. Restat adhuc una pag. 51. ubi sic
 ineptis: *Baptismus est stipulatio bonæ
 conscientia cum Deo: ergo satisfit tene-
 rorum conscientijs, licet unam duntaxat
 speciem accipiant in sacra cæna.* E-
 gregium profectò argumentum, & Theo-
 logo Moguntino dignum, impingens in
 ἔλεγχου plurium quæstionum. Alia e-
 nim quæstio est, quid me certum possit
 reddere de gratiâ Dei? & rectè hic respon-
 detur, Baptismus: in eo enim in fœdus
 Dei receptus, & Spiritu sancto, tanquam
 archa hæreditatis, qua mihi gratia Dei
 obsignata est, donatus sum; & ad hanc
 con-

Consolationis anchoram me remittit
 Scriptura *1. Pet. 3. Eph 1. Tit 3.* Alia verò quæ-
 stio est, unde pacare possim conscientiam
 meam, quòd rectè usurparim S. Eucharis-
 tiam? oportet enim me ea de re certum
 esse, siquidem, quod sit dubitante consci-
 entia, peccatum est. Hoc sanè ex Baptis-
 mo fieri non posse, quilibet intelligit, qui
 non ineptus est. Neque etiam consulti-
 tur conscientijs, allegatione decretorum,
 traditionum aut consuetudinum huma-
 narum, multò minus ratiunculis hinc in-
 de conquisitis: sed ex sola institutione Sa-
 cramenti. Quod si ergo contra expres-
 sam institutionem una duntaxat species
 porrigitur laicis, duæ clericis, fieri non
 potest, quin in suspenso relinquatur ani-
 mi hominum, an etiam satisfactum sit in-
 stitutioni? an etiam verum acceperint Sa-
 cramentum? & cur ipsi à calice arcèantur,
 non item & alij? num aliqui Christiani in
 regno Dei deterioris sint conditionis ca-
 teris? num rectè fecerint, quod traditio-
 nem hominum magis secuti fuerint, quàm
 institutionem & præceptum DEI &c?
 Tentationes hæ non sunt contemnendæ,
 neque latent nos querelæ eorum, qui ju-
 go Pontificio adhuc premuntur, qui cum
 in cæteris articulis à Romanensibus non
 dissen-

dissentiant, in hoc unico tamen de Communionem sub una specie ad quiescere non possunt. Hic igitur consulendum esset conscientijs, Becane, quæ optimum quærunt solatium in usurpatione S. cœnæ: id verò risu, vel ineptijs istis non efficies. Proinde collige te melius, & agnosce me non temerè ad conscientias tenerorum, provocasse. Ejusmodi teneros sat multos vobiscum habetis, de quorum salute plus laborandum nobis est, qui curam animarum gerimus, quàm multorum aliorum, qui externo Ecclesiæ vestræ fastu & splendore fascinati, & opimis præbendis saginati, credunt multa in gratiam sui Pontificis, fide nimirum carbonaria, quæ ipsis res fidei diligentius expendere, & juxta Christi præceptum & Berrhoënsium exemplum, scripturas scrutari non permittit. Considera hæc omnia diligentius, Becane, & ineptire desine. Non decet virum gravem ineptiæ.

CAPUT II.

De Calumnijs Becani.

IN his etiam satis prodigus es, quod profecto de isto tuo, quæ præ te fers, cādore, mih

mihî non persuasissimè: neque ægrè feras quod calumnias vocarim; tu Mendacia appellasses sat scio, si similia in meis reperis: ita enim jam facere incipis etiam tum, quando in calumnia manifestè deprehenderis pag. 40. Videbimus ex illis tuis aliquot è multis:

1. Scribis pag. 4. *me non alium, nisi me ipsum, vel certè Sacram scripturam meo sensu intellectam, admissurum esse judicem.*

Calumniam hanc voco: nusquam enim id ex me audivisti, neque mihi in mentem venit unquam: quorsum aliàs provocassem in Notis meis ad candidi Lectoris judicium? scio enim scripturam non esse privatæ interpretationis 2. Pet. 1, v. 20. Sed hoc est moris vestri; si quis sententiam (corruptelam potiùs) Scripturæ ex cathedra Romana dictam non ambabus, quod dicitur, ulnis amplectitur, eum protinus ut *ἀνθάδῃ* & sui ipsius judicem proclamatis. Sed calumniam hanc error peperit, quod scripturam per scripturam interpretari nescitis, sed à dictamine Jovis vestri Capitolini indivulsè penderis, ejusque traditiones pari pietatis affectu ac verètia suscipitis ac veneramini, ac ipsam scripturam, ita jubente concilio Tridentino.

Sess. 4. de
cret. 1.

Nobis

Nobis alius est animus; qui cum *Epiphaniō her. 65.* uniuscujusque quæstionis inventionem, non ex proprijs ratiocinationibus, sed ex scripturarum consequentia delumimus; & cum *Augustino de unitat. Eccl. cap. 3.* Non audimus, hæc dico, hæc dicis, sed; hæc dicit Dominus. Sunt certè libri Dominici, quorum autoritati utrique consentimus, utrique credimus, utrique servimus. Ibi quærimus Ecclesiam, ibi discrimus causam nostram.

2. Tribuis mihi inepta & frigida argumenta, pag. 6. Miror autem, quod ad frigus illud totus torpuisti, ita ut ne hiscere quidem potueris: aliàs in capite causæ ad silentium te adigi passus haud fuisses, sat scio. Sed juxta Rhetorùm præceptum, extenuanda sunt, quæ refutare non potes: hoc enim genus responsionis vobis Jesuitis familiare est. Calumniam igitur hanc voco, donec solidum & sufficiens responsum ad ea, quæ in nostra controversia ad rem ipsam pertinent, à te audiero. Interim illud Ennij occino: *Tantum quasi sceta canes sine dentibus latrat.*

3. Lutheri Evangelium esse scribis pag. 7. nullo opere, nulla lege, Christiano huiusmodi opus esse, cum per fidem liber sit. *omi*

omni lege. Tuam fidem appello,
 Beane, num hæc ex conscientia scribas,
 vel an in Luthero isthæc unquam legeris
 & non potius ex sycophantæ Ratisbonen-
 sis, aut alterius Socienni vestri, rapsodij
 ista hauseris. Nimis enim crassum hoc
 figmentum est, quod non dicam Scripta
 Lutheri & nostratum contra Antinomos,
 sed vel patibula nostra refutant; tantum
 abest, ut proluxa responsione opus hic sit.

Quis enim prior spiritui Antinomi-
 co contradixit, quam Lutherus noster, sex
 illis eruditissimis disputationibus, quas
 Johanni Agricola Islebio opposuit? *tom.*
1. lat. ten p. 517. seqq. Et, ubi scelera publi-
 ca se verius puniuntur, quam ubi Lu-
 theri doctrina sonat, cum vicissim obscu-
 rum non sit, lupanaria publica, & alias
 flagitiorum officinas tolerari apud eos;
 quibus Lutheri doctrina sudes est in ocu-
 lis. Sed transeat & isthoc cum cæteris,
 præsertim cum non tua sit privata, sed pu-
 blica tabularum vestrorum calumnia, qua
 & tu miser deceptus es, ut immerentem
 Lutherum & doctrinam ejus odio habe-
 tes. Verissimum enim est illud Cleanthis:

Κακώτερον ἔστιν Διὰβολῆς ἐπίπῳ,
 Διὰτῆρα γὰρ ἀπιήθειαι τὸν πεπρωμένον,
 C. Μίσις

Μισθὸν ἀναπλάττει πρὸς τὸν ἔθεν αἴτιον.
 Nihil est adeo malignum, quam calumnia,
 Quae si fessellit clam facillimè credulum,
 Odio immerentem exponit & livoribus.

4. Calumnia est, quod scribis, pag. 16
 & 17, me docere, matrimonium institu-
 tum esse vel pro omnibus civibus Eccle-
 siae, vel pro ijs, qui revera matrimonium
 ineunt. Neutrum horum scripsi aut sensi
 unquam, Sed cum scriptura dico, matri-
 monium institutum esse pro ijs, qui ad
 contrahendum habiles sunt vel ratione
 sexus, vel ratione ætatis, vel ratione suæ
 potestatis, vel etiam ratione sanitatis:
 nam hermaphroditos, impuberes & non
 emancipatos, impotentes, famosos & si-
 milis ad matrimonium non admitti, qui-
 libet intelligit, qui non calumniator est.
 Hoc autem certum est, ea quæ in institu-
 tione continentur, pertinere ad omnes,
 qui institutionis sunt capaces, & quidem
 pertinere non arbitraria quadam ratione,
 sed vi præcepti: ut, quod duo sunt in carne
 una, non plures; quod diligere debent
 conjugem, tanquam propriam carnem,
 & quæ sunt similia. Et hoc est, quod di-
 xi, dari non posse institutionem Christi,
 in qua non sit præceptum: ostende con-
 trarium, & phyllida solus habebis. Cur
 tergiver-

tergiverfaris, & argumenta, quæ pro sententia mea ibi produxi, non refutas? morbida causa hoc est inditium. Vide quæso, quæ habet *Gregorius vester Valentinianus in lib. 1. de Missa cap. 4. in volum. recens excuso pag. 682.* ubi institutionem Christi aliquoties præceptum nominat.

5. Sequitur classica illa & verè regia calumnia, qua me docere scribis, *ministros tantum debere porrigere, nunquam autem sumere cœnam, p. 30.* unde postmodum contradictionem inters in liripipio tuo naratam, inter *pag. 274.* ubi scribo, Apostolis etiam opus fuisse Sacramento cœnæ, sicuti Christianis alijs, & inter *pag. 261.* ubi scribo, discipulos facere debuisse, quod Christum fecisse viderant. Viderant autem Christum non accipientem, sed distribuentem sacram Cœnam. Ergò non debuisse accipere, sed porrigere. Utrumque me scripsisse fateor, sed conciliationem facile vidisses, si Bonus esse voluisses. Nam *pag. 274.* dico, *Ministrum* ab alio sacramentum accipere posse. Nam quia Christianus est, indiget etiam ipse bonis Ecclesiæ, æquè ac cæteri. Sed *pag. 261.* dico, quid *Ministro* faciendum sit, dum ipse administrat: ne *ὡς παρὰ τοὺς βέλαις* alicuius arguatur.

Ibi non ipse edere ac bibere jubetur, quod faciunt vestri Missificantes; quibus paragraphum illum principaliter & directe opposui: sed communicantibus alijs porrigere; id quod negare non potes, si præceptum illud, *Hoc facite*, ad ea pertinet, quæ Christus fecit. Christum enim ipsum edisse ac bibisse panem & vinum consecratum, Calvinianus fortè aliquis dixerit, tu. Becane, non item, sat scio. Et ex hoc fundamento colligimus, perperam fieri, quod sacrificuli conficientes, quos vocatis, ipsi sibi sumunt, carentibus interim cæteris, quos spectatores duntaxat esse vultis istius vestri prandij.

Vide jam quæ hic sit *ἀντιλογία*, quæ novitas, quæ absurditas, quam tu pro tua modestiane dicam, an calumnia, mihi asfigis. Longè rectius & tibi & alijs consulisses, si respondisses ad argumentum, quo communicationem vestram mutilâ eo ipso in loco ex præcepto Christi, *Hoc facite*, solide jugulavi. Sed ibi tu, more tuo, pisce magis murus, velum illud calumniæ quasi tegumentum erroris tui, quæ in conscientia haud dubiè agnoscis, interim obducere voluisti. Judicet hic iterum Lector non corruptus, an hoc Boni Disputatoris sit officium.

6. Non

6. Non vilioris notæ calumnia extat
 pag. 25. ubi mihi affingis, quasi verba in-
 stitutionis cœnæ retulerim inter *phariseæ*
 illa *agentæ*, quæ Paulus in tertio audivit
 cœlo. Et hinc longam incipis texere te-
 lam de tempore Raptus Paulini, & ratio-
 nes affers prolixè, quod Paulus jam ante
 raptum verba institutionis noverit. Sed
 cui bono mi homo? vel quo cum pugnas?
 cum liripipio fortè tuo. Dixi ego, verba
 cœnæ in tertio cœlo fuisse repetita & de-
 clarata, hoc est, Christum in cœlesti sua
 gloria, institutionem suam repetivisse, de-
 clarasse, confirmasse, atque sic repetitam,
 declaratam, confirmatam Paulo tradidisse,
 Ecclesiæ proponendam, ut ex ipsius
 Christi declaratione & repetitione con-
 stet, quomodo eam velit intelligi & ex-
 plicari. Cumque in ista repetitione atque
 declaratione, interprete Paulo, per ex-
 pressam copulativam. Et de pane edere,
 & de calice bibere jubeantur omnes, qui
 se probare possunt infallibiliter hinc con-
 clusi, mentem Christi fuisse nunquam, ut
 laici saltem de pane edant, omisso calice,
 aliàs in declaratione ista Apostolo suo ne-
 quaquam reticuisset. Ad hoc Argumen-
 tum respondere mihi debuisses; tu verò
 quasi re benè gesta, ne quidem attingis

C;

argu.

argumentum : sed interim pro tua modestia, per insignem fallaciam ἀμβιβολογίας, verba mea aliò detorques, quasi dixerim, Paulum in tertio cælo demum audivisse verba institutionis. Hoccine est Mouguntia? Theologum agere? Hoccine respondere adversario? itane tuos instruis discipulos, ut verba Bonorum virorum, pervertant in sensum alienum, de quo postmodum mirificè deblaterent, rem ipsam ne quidem minimo digito attingant? Meliora de te mihi persuasissimè, Becane: jam profectò fidem tuam mihi sublestam reddidisti: & nescio num in te dictum sit illud Demosthenis: *Calumniatoris naturam esse, omnia vocare in crimen, nihil probare.*

7. Insignis extat calumnia pag. 50. ubi dicis, me docere, abstemios posse sub una specie cōmunicare: & hinc cornurus, uti semper soles, cōtra me ingrederis: vel jure divino prohibitum est cōmunicare sub una specie, vel non est, &c. At, mi homo, ubi hoc dixi? monstra literam aut verbum ullum? Brentium dixi hoc abstemijs concessisse; sed consilio quodam humano, non præcepto divino concessisse. Dixi etiam

etiam, si de facto abstemijs una daretur species, sacrilegium non committi, quia ibi esset casus necessitatis, qui non habet legem: cum verò non-abstemijs una saltem species porrigitur, id non sine sacrilegio fieri posse, quia hic nulla necessitas est, quæ impediatur Christi mandatum. Interim, ut ipse fateris, suasi, Lutheri consilium sequendum esse, qui abstemios integre abstinere jubet, ob causas in Notis meis allegatas. Vide itaque, mi Becane, quam candidè tecum agas: Die Zeit-schen nennens ein Knabenstück. Profectò hæc & similia in tam paucis pagellis tuis non parum detrahent de fide, & candore tuo, cujus laudem aliquam hætenus apud nonnullos, à quibus me quoque non excludo, habuisti. Sed tu tibi respondendum putasti, si non ut debuisti, saltem ut potuisti; recordatus fortassis illius Menandriani: *Ναὐτὸν ἴδ' αἰεὶ Ἀγροδὸν τοῦ κρητίονα.*

8. Similis est illa, quam in eadem pagina uno quasi anhelitu efflasi; ubi scribis, fructum Sacramenti, secundum me, esse duplicem, alterum augere fidem, alterum

NUTRIRE CORPUS,

© 4

Nimis

Nimis profecto petulans es, mi homo, qui ita nude ponis verba mea, quæ de refectione dixi, quasi intelligam nutrimentum aliquod corporale, quod panis & vinum præstare potest: Scio enim Sacramentum in hunc finem institutum non esse, ut corporis sit pabulum, naturalem præbens alimoniam; ideo ex Hieronymo vocavi escam mentis, non ventris: & Capernaitarum hanc fuisse opinionem à Christo & Paulo rejectam non ignoro, Joh. 6. & 1. Cor. 11. attamen corpus quoque spirituales habere refectionem ex Sacramento Cœnæ, non nego: qualis autem ea sit resectio, quia tu adhuc ignoras, docebo te paulò post, quando ad ignorantias tuas pervenero Interim verò vide mihi cujus sit, ea, quæ secundum quid dicta sunt, tanquam simpliciter dicta traducere: Fateberis, hoc versipellis Sophistæ esse, non ingenui disputatoris. Quapropter ut concludam hoc caput, suadeo cum Diogene, audiente aliquando nigellum quæmpiam, convicijs incessentem Platonem; *desinas calumniari: neq; enim tu male de me dicendo fidem merebere, neq; in te laudant.* Et Lectori non corrupto illud Augustini inculco: *Amico laudanti ne crederis, nec è amico detrahenti.*

CAPUT III.

De Ignorantijs Becani.

NOlo ἀπαυθυσίαν aut Ruditatem nominare, Becane, quod Ignorantiam dixi. Scio enim, te inter tuos magnum athletam esse, & virum eruditum, quam laudem equidem tibi non invideo: tuum est, bene parta tueri; quod facies, si veritati conscientiam tuam ferienti locum dederis: doctus utique non est, qui veritati satis apertæ πῆξ καὶ λαξ recalcitrat, sui tantum nominis conservandi studio. Ne feceris, hoc Becane, & mihi satis doctus eris. Interim Ignorantias tuas (quæ etiam in doctum cadere possunt) voco ea, quæ non intelligis, aut intelligere non vis in Notis meis. In horum classem illa refero:

1. Ignoras, quid sit præsentia personalis *p. 14.* Illud enim putas personali præsentia ubique esse, quod per immensitatem ubique est: cum autem humanitatem Christi immensam non dicamus, eam etiam ubique præsentem esse posse negas. Puerilis hic error est, Becane, ortus ex ignorantia discriminis inter naturalem & personalem præsentiam Christi. Christus

C 5

secun-

EPIST. APOLOG.

secundum naturam divinam ubique præ-
 sens est, naturaliter, sive ut tu loqueris, per
 immensitatem; immensitatem nimirum
 naturæ suæ, proprium enim est divinæ na-
 turæ, cælum & terram implere, *Ier. 23, v.*
24. Sed secundum naturam humanam u-
 biq; præsens est, *non naturaliter*; natura e-
 nim carnis non est immensa, *sed personali-*
ter, hoc est, per & propter unionem perso-
 nalem humanæ naturæ cum divina, quæ
 unio, quia est indissolubilis, & ἀδιάσπτος,
 ideo locus vel πρὸ aliquod dari non po-
 test; ubi λόγος sit, & non etiam caro πρὸ
 λόγος. Quam ob causam de Christo scri-
 ptum est, *Eph. 4, v. 10.* ipsum ascendisse su-
 per omnia, ut impleret omnia. Ascendit
 autem secundum humanam naturam;
 (Alcissimus enim non potest exaltari, in-
 quit Leo, ideo nec ascendere) ergo & se-
 cundum humanam naturam omnia im-
 plet. Implet autem omnia non per natu-
 ram, sed per gratiam, non per immensita-
 tem, eam enim non habet: sed per unio-
 nem personalem, quam cum λόγῳ obti-
 ner, hoc est, ut clarius dicam: non immen-
 sitas naturæ est causa, quod caro Christi
 est omnipræsens; sed unio personæ, quæ
 neutram naturam excludit. Atque ita do-
 ctrina de omnipræsentia carnis Christi,
 (quæ

(quam tu pro tua modestia monstrum ubi-
 quitatis vocas) non est varia, nec impe-
 netrabilis, sed simplex atq; facilis: modò
 in admirando hoc mysterio Deo dare glo-
 riam & præconcepta cerebelli nostri so-
 mnia de immensitate humanæ naturæ, ali-
 quantisper capistrare velimus. Nā ut Atha-
 nasius loquitur contra Apollinarem: *stolidi
 sunt, qui carnis Christi dimensionē conātur facere,
 & quantū, & quōmodo, præter scripturas definiūt.*

2. Pag. 15. scribis, te non facis intellige-
 re, quod dico, Christum totum sub utroq;
 adesse Symbolo, præsentia naturali non
 Sacramentali. Error fluit inde, quod non
 intelligere videris utriusq; præsentia fund-
 amentum. Fundamentum præsentia natu-
 ralis est unio carnis & sanguinis natu-
 ralis; quæ facit, ut unum ab altero abesse non
 possit in corpore vivo. Fundamentum
 præsentia Sacramentalis est Institutio Sa-
 cramenti, quæ non vult, ut sub uno Sym-
 bolo totus Christus accipiat, sed sub pa-
 ne corpus, sub vino sanguis Christi: à qui-
 bus verbis institutionis recedere nobis nō
 licet, propter causas in Notis meis indica-
 ras. Nihil itaq; mihi est commertij cū na-
 turali vestra concomitantia. Nam in S. Eu-
 charistia, cum vobiscum controversa est,
 propriè nō quæritur, quid sub pane ADSIT,
 sed

sed quid sub pane **DISTRIBUATUR** ac **ACCIPIATUR**, Ubi responsio ex verbis Institutionis plana est: In Sacramento distribuitur ac accipitur sub pane non sanguis, sed corpus: sub vino, non corpus, sed sanguis: ergo vides, eo modo, quo praesentia in Sacramento consideratur, sanguinem sub symbolo panis quaeri non posse, nec debere: licet naturali praesentia adsit, quia cum corpore naturaliter unitus est; ita verò in Sacramento non consideratur ejus praesentia. Sunt haec satis manifesta, quae quod tu non intelligis, nihil praedjudicare potest veritati.

3. Refers pag. 48. ut absurdum, quod scripsi in Noris meis, Carnem quoque refecti Sacramento Eucharistiae. Error hic inde oritur, quod non nisi communem & crassam illam corporis nutritionem, qualis pane & vino fieri potest naturaliter, agnoscis in Sacramento. Sed si nondum intelligis, quid sit Refectio hominis in Sacramento Coenae, haec pauca accipe: Sacramenta, tanquam sigilla gratiae, toti inserviunt homini ad vitam aeternam. Fructus autem ille Sacramenti, vocabulis metaphoricis exprimitur. In Baptismo fit ablutio, non autem naturalis illa aut vulgaris, qua abluuntur sordes corporis,
cam

eam enim derogat Baptismo D. Petrus 1. Pet. 3. sed spiritualis, ablutio nimirum à peccatis, & sanctificatio, non enim solius animæ, sed totius hominis fit regeneratio & sanctificatio in Baptismo. Sic in S. cœna fit refectio & nutritio totius hominis, non autem crassa illa atq; physica, qua corpus ex communi pane & vino alimentum suum habere potest; sed illa spiritualis, qua totus homo Christo inseritur, e- jusq; succi ac vigoris vivifici fit particeps, ita ut non anima solum, sed & corpus spem habeat melioris vitæ. *Hæc enim accepta & hausta faciunt, ut Christus in nobis sit, & nos in ipso, inquit Hil- lar. lib. 8. de Trinitat.* Et hanc spiri- tualem corporum nostrorum refectio- nem facile probare possumus. 1. ex analo- gia Sacramentorum: sicut enim in Baptis- mo corpus & anima sanctificatur, licet Baptismus non sit ablutio sordium corpo- ris: sic & in S. cœna corpus & anima refi- citur ac nutritur, licet non sit nutritio cor- poris Physica, quæ communi alimento fit. 2. ex institutione Sacramenti: Ideo e- nim Christus non solum credere jubet, sed *edite*, inquit, requirens instrumentum corporis; ut ostendat, hanc sibi intentionem

nem esse, ut hoc Sacramento, non solum anima, sed & corpus, hoc est, totus Christianus, reficiatur. 3. ex consensu orthodoxorum patrum. Ita enim scribit Irenæus lib. 5. cap. 4. *Quando & mixtus calix, & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia corporis & sanguinis Christi ex quibus AUGETUR & consistit carnis nostre substantia. Quomodo negant carnem capace[m] esse donationis Dei, qua est vita aeterna, qua tamē sanguine & corpore Christi NUTRITUR?* Et lib. 4. cap. 34: *Quomodo carnem dicunt in corruptionem devenire, & non percipere vitam, qua à corpore Domini & sanguine ALITUR?* Ad stipulatur Cyrillus lib. 3. in Iohan. cap. 37. *Benedictionem communionis corporis & sanguinis Christi adsequimur. Unde ad eam incorruptionem reducimur, ut cibo & potu corporis non indigeamus, scilicet in altera vita.* Intelligis, Becane, ex hoc unico loco, quid sit refectio corporis in Sacra cœna, nimirum præservatio corporis ad alteram meliorem vitam. Hinc enim est, quod corruptibile induere potest incorruptibilitatem, 1. Cor. 15. quia corpus

etiam

etiam carne ac sanguine Christi partum est. Ubi incorruptibilitatem de impassibilitate intelligas, ne quis cavilletur, corpora eorum, qui Sacramenti hujus participes facti non sunt, resurgere non posse. Loquor enim de incorruptibilitate beatorum in altera vita, quam pij Patres à fruitione corporis ac sanguinis Christi dependere dicunt. *Hec enim vite nostre causa est,* inquit Hilarius lib. 8. de Trin. *quod in nobis manentem per carnem Christum habemus, victuri per illum ea conditione, qua ille vivit per Patrem.* Sed hæc hæc haec.

CAPUT IV.

De Absurdis Becani.

Transeo nunc ad ea, quæ non nisi Absurdè scripta videntur in Epistola tua; quæ, quia tempore excludor, breviter notabo, & tibi explicanda relinquam.

1. Absurditate non carer, quod scribis p. 17. *Matrimonium pro omnibus Ecclesie civibus esse institutum.* Quod si ita est, Becane, vel dicere te necesse est, infantes, furiosos, leprofos, impotentes, spadones & alios, quos Leges à matrimonio sequestrant, Ecclesie cives non esse, vel pro his quoque matrimonium fuisse institutum. Utrumque absurdum, Meliora supra audivisti.

2. *Christi*

2. Christum & Ecclesiam sequi, tri-
 bi simpliciter unum & idem est p. 20. Ab-
 surdum, Potest enim esse Ecclesia mali-
 gnantium. Sive Ecclesia Romana, hoc
 est, Papistica, intelligis, absurde pro con-
 cesso adsumis, quod in quaestione est. Si
 veram Christi Ecclesiam intelligis, absur-
 dus es, si putas sponsum & sponsam nun-
 quam divelli posse, hoc est, Ecclesiam ve-
 ram, nunquam errare posse. Non enim
 ex Angelis constat, sed ex hominibus, qui
 labi, errare ac decipi possunt, quin & saepe
 gravissimos in errores seducta fuit Ec-
 clesia ab ipsis Apostolis plantata, in primis
 Corinthiaca, Galatica & Ephesina: & de
 primitiva Ecclesia paulo post tempora A-
 postolorum scripsit D. Hieronymus, om-
 nes penè toto orbe Ecclesias, sub nomi-
 nis Arianorum consortio pollutas esse.
 Sequimur itaq; & audimus Ecclesiam,
 quando ipsa Christum sponsum suum se-
 quitur & audit: Sponsum autem sequi-
 tur, quando verbum ejus audit & non ἐ-
 τάλμαται hominum, oves enim meae vo-
 cem meam audiunt, & alium non sequi-
 untur inquit Christus, *Ioh. 10* Cum itaque
 Christi vocem habeamus in Institutione
 Sacramenti: *Bibite ex hoc calice omnes*; utiq;
 integrum nobis non est, audire Ecclesiam,
 si di.

si dixerit: *Hoc Christi precepto non obstante, consuetudinem communionis sub una specie, pro lege habendam esse. Vox hæc meretricis est, non sponsæ.*

3. Benedictionem Christi efficacem esse & miraculorum effectricem, tibi sunt Synonyma p. 21. & 22. Absurdum: quasi nulla alia fuerit dictorum & factorum, Christi efficacia, quam miraculi productio. Proinde efficaciam benedictionis Christi, siue circa panem, siue circa res alias, semper agnosco; *mysterium* autem & *miraculum* non item: hoc tu non absque absurditate adserere videris.

4. Benedictionem panis à Christo semper ex peculiari consilio factam ais p. 21. Absurdum est, ista tam confidenter ponere absque probatione. Etsi enim de benedictione panis & vini in institutione S. Cœnæ credimus, quod per eam simul facta fuerit destinatio Symbolorum ad usum mysticum & Sacramentalem: negari tamen non potest, Christo preces fuisse usuratas, quoties rem aliquam arduam aggredi; & benedictionem, cum cibum sumere vel distribuere voluit. Quod si negas, oportet te evidentibus rationibus docere, quòd Christus aliud suæ benedictionis consilium habuerit. Mirum au-

D

tem

tem quod illud nobis reticuit Salvator, aut non saltem Apostolo suo aperuit; qui alias de se dicit, quod omne consilium Dei nobis revelaverit, Act. 20.

Sed tempus est, ut te dimittam, Tuum erit, Becane, ista omnia, quæ ad Epistolam tuam respondere debui, diligenter expendere; & te ipsum examinare, num conscientiæ tuæ satisfeceris, nedum Ecclesiæ Christi, dum ne unicum argumentum mei libelli contra communionem sub una specie attingis, sed *παρασηγοις* illis atramentum & chartam perdis. Vocas hanc Epistolam tuam *dissertationem de communione sub utraque specie*, pag. 52. Sed quæso te, cui hoc persuadebis? Hujus enim quæstionis vix ullo verbulo fecisti mentionem. Proinde *si bonus es*, non ægrè ferēs, quod hujus tuæ Tergiversationis sapiusculè te admoneo: *Si veritatis studiosus es*, cedes meliora monenti; neque malam in partem accipies, quod Disputationem tuam examinare, & Notis meis illustrare volui. Remittis me ad Calvinianos, hos expugnare jubes: Sed nondum omnium dierum sol occidit, & suo loco etiam cum ipsis, pro tenuitate mea egi: interim vulpeculæ à vinea Christi ita arcendæ sunt,

ne devastent eam apri. Tu, si pius es, da-
bis gloriam Deo, & errorem tuum agno-
sces.

Quod si PLAGA, quam p. 53. mini-
taris, omnino mihi expectanda est, fac
quæso, ne auras inaniter verberet, hoc est,
da operam, ut absque calumnia, omissis
παρεξηγοίς, controversiam ipsam de communio-
ne sub utraque specie tangas, & ea, quæ in Notis
meis solide opposui, refutes. Quod si non-
nisi *παρεξηγοίς* iterum appositurus es, scias,
mihi legendis aut examinandis ijs non
vacare, qui fortasse pluribus in Schola &
Ecclesia laboribus occupatus sum, quàm
tu; quem non nisi scriptionibus ejusmo-
di destinatum audio. Πᾶσιν ἀπολογείσθαι
ἑρμηνευτικόν, inquit Plutarchus; & Ec-
clesiastes noster: *Tempus est loquendi, &*
tempus tacendi.

Nolo itaque tecum ranarum in mo-
rem coaxare saltem, inutuli rerum imper-
tinentium litigio, ubi etiam impetratâ
victoriâ, non nisi Aristophanicum illud
βρεκεκεκεξ quasi in triumpho circumfer-
tur. Quæ ideo moneo & prædico, ut
*plagam tuam in ipsum controversie no-
stre nervum dirigas*; aliàs loco responsi
illud Augustini ad Marcellinum audies:

Auguſt. lib. 2. de civit. Dei cap. 1. *Quis diſputandi finis erit, & loquendi modus, ſi reſpondendum eſſe reſpondentibus ſemper exiſtimemus? Nam qui vel non poſſunt intelligere, quod dicitur, vel tam duri ſunt adverſitate mentis, ut etiam ſi intellexerint, non obediant, reſpondeant, ut ſcriptum eſt, & loquuntur iniquitatem, atque inſatigabiliter vani ſunt. Quorum dicta contraria ſi toties velimus reſellere, quoties obnixa fronte ſtatuerunt non curare quid dicant, dum quocunq; modo noſtris Diſputationibus contradicant, quàm ſit inſinitum & arumnoſum, & infructuoſum, vides.*

Lib. 5. de civit. Dei cap. 27.

Vale, mi Becane; & ut valere poſſis, veritati monſtrata cede; & ut cedere poſſis, juxta Auguſtini conſilium, à prudentibus potius emendari, quàm laudari ab im prudentibus elige. Praga è meo pro tempore Muſæo ad diem 18. Maij,

ANNO CHRISTIANO

1610.

Post

Post scriptum.

Vide, mi Becane, quàm liberalis in te sim. Respondeo non modò, sed & Epistolam tuam simul mitto. Illud voluntati tue, hoc Candori meo tribuas, ne vel praterisse necessaria, vel affinxisse aliena videar. Hactenus enim Epistola tua in nostrorum hominum manibus non fuit, quibus quod eam communicavi, haud dubiè gratiam aliquam apud te inibo. Nam & tua interest, Eam ipsis inclarescere; & mea; Notas disputationi tuae de communione sub utraque specie inustas in hunc usq; diem indeletas consistere. Addidi autem ad marginem nonnulla in gratiam Lectoris, quae tu boni consulas; & si qua minus ad palatum tuum, cogites, me, ut cum illo loquar, utilitatem juvandi Lectorem prae tulisse gratia placendi.

Epistola itaq; tua sic habet:

D ;

Marti-

Martinus Becanus,
FRIDERICO
BALDUINO.

S. D.

Rovocas me ad scriben-
dum Balduine: vel, ut pla-
nius dicam, ad litigandum *a*.
Ægre adducor, ut faciam. Et
duplex mihi causa. Una, quòd alijs scri-
ptionibus sim occupatissimus. Altera,
quòd Calvinistas hætenus, non Luthera-
nos, ex quorum numero tu es, hostes mi-
hi & adversarios delegerim *b*. Sed, quia
sponte me lacessis, quid faciam? En sisto
me, & ad pugnam capeffendam præsto
sum. Et ne longè abeamus; hoc agitur in-
ter nos, an communio sub utraq; specie sit
in præcepto divino, nec ne? Ego in mea
Disputatione, quam pridem de hoc argu-
mento scripsi, contendo non esse. Tu in
tuis Notis, quas in eandem Disputatio-
nem meditatus es, contrarium asseris. U-
ter rectius, in controversiam nunc venit.
De Judice, qui litem hanc dirimat, non
facile

a
Vide Resp.
pag. 10

b
Vide Resp.
pag. 11
& sub finem
huius Episto-
lae è πρὸς
Dionymeum.

c
Nota bene
Hanc contro-
versiam Epi-
stola Becani
æ digito
quidem at-
tingit.

facile inter nos conveniet. Tu enim, fat scio, non alium, nisi teipsum, vel certe sacram Scripturam tuo sensu intellectam, admitturus es *d.* Igitur arbitros designemus, necesse est. Nec abnuo, quin omnes, *Vide Ref. pag. 31.* quotquot lecturi sunt, ex arbitrio sententiam dicant,

II. Longiori præfatione opus non est. Ad rem venio. Negavi communionem, sub utraq; specie, divino præcepto, omnibus necessariam esse. Et confirmavi hoc ordine ac methodo. 1. aliud est institutio divina; aliud præceptum divinum. 2. Christus instituit communionem sub utraq; specie; non tamen præcepit omnibus usum utriusque speciei. 3. Imò usum unius speciei, tum verbo, tum facto, ipse comprobavit. Verbo quidem, Joan. 6. Facto autem, in Emaus. 4. Quod etiam fecerunt Apostoli, ut ex actibus illorum perspicuum est. 5. Et post Apostolos, primitiva Ecclesia, tam Orientalis, quam Occidentalis. 6. Et rectè ab iis factum. Nam sub una specie nõ minus continetur totus Christus, quàm sub utraq;. 7. Nec minor fructus percipitur ex una, quàm ex utraq;, cæteris paribus. 8. Et aliunde possunt esse legitimæ causæ, cur potius sub una, quàm sub utraq; communicet Laici.

D 4

Propter

In his omnibus vox es, prætereaque nihil. Vereop ne hoc pacto tuum feceris. 2. idud Verro nis: Omnes videmur nobis saperde, festivi, belli, cum simus copre. Fudicer qui bonas est.

Propter quas etiam statutum est ab Ecclesia, ut sub una deinceps communicarent. 9. Nec adversarii quicquam objiciunt, quod dilui commode non possit. Hæc ego.

III. Quid tu verò, Balduine? Primum ais, omnia argumenta, quæ à me allata sunt, pridem solidissimè refutata esse à Joanne Husso. Deinde, tuam etiam refutationem attexis. Cujus hæc ferè capita, seu fundamenta sunt. 1. contendis, omnè institutionem divinam continere præceptum. 2. ac proinde, sicut Christus instituit communionem sub utraq; specie, ita etiam præcepisse. 3. Negas Christum in Emaus unam speciem suo facto comprobasse. 4. Negas Apostolos id fecisse. 5. Er, si Ecclesiam primitiva id fecisset, ais te non sequi Ecclesiam, sed Christum. 6. Addis, totum Christum contineri quidem sub una specie personaliter, non tamen sacramentaliter. 7. Et majorem fructum percipi ex utraq; specie, quàm ex una. 8. Nec aliunde esse causas, cur sub una potius, quàm sub utraque communicandum sit. 9. Et hoc efficaciter probari ex illis verbis, *Hoc facite, Comedite, Bibite.* Hæc ferè, quæ directè ad rem pertinent. e

Cur ergo ad hæc taceat Epistola? hinc Jane Rbodius erat; cetera que hinc transtuntur, deli-
1771.

4. Addis

4. Addis multa alia, ex quibus ea, quæ sequuntur. 1. Christum secundum humanitatem esse ubique. 2. Christi benedictionem non semper fuisse efficacem. 3. Paulum Apostolum in tertio cælo audivisse verba institutionis Eucharistiæ. 4. antiquos Patres, & nominatim Cyprianum non agnovisse mutationem substantiæ panis, quam vocamus Transsubstantiationem. 5. Eucharistiæ non esse Sacramentum extra usum. 6. Ministros non debere sumere Eucharistiæ, sed tantum alijs porrigere, sicut Christus fecit. 7. falsum esse, quod Christus porrexerit Eucharistiæ post lotionem pedum. 8. hoc Sacramentum, non modò animam, sed & corpus refici. 9. Abstemios posse quidem communicare sub una specie; suadendum tamen ijs esse, ut integrè abstineant. f

5. Omitto convitiæ, quæ passim inspergis; quanquam in hoc genere modestior es, quàm pleriq; alij Lutherani in Saxonia g. Omitto inepta & frigida argumenta, quæ tibi familiaria sunt. Et cum illa desunt, nuda verborum assertionem mea refellis, tua astruis h. Deniq; non raro, cum aliud non occurrit, ad conscientias tenerorum, quas tranquillare videri vis, importunè provocas: præsertim,

D s

quam-

f
Purpure
πύργου,
ineptus, in
jurisq; plena
quod doctæ
mea Apolo-
gia.

g
Tertull. cont.
Valent. ca. 6.
Multa sunt
suo digna re-
vinci, ne gra-
vitate ado-
rentur. vani-
tati proprie-
festivitas ce-
dit.

b
Vide Res. 2a
, 32.

*Vide Resp. p.
29. & 30.*

*Vide Resp.
pag. 32.*

*Hic scilicet
est ensis A-
lexandri, qui
fecit, quod
solvere ne-
scit.*

*Albe men-
tes, sive qui
hoc scribunt,
sive qui hoc
credunt. Vide
Resp. p. 12.*

quando firmioribus argumentis urgeri te-
sentis. Tunc enim, responsionis loco iden-
titem inculcas illud; *Non satis sit conscien-
tius tenerorum. Ad conscientias tenerorum appel-
lo i.* Cùm tamen nesciam, quos intelli-
gas nomine tenerorum, qui tam delica-
tas habent conscientias. Catholicos certè
non intelligis. Nam illorum conscientijs
abundè sit satis per unius speciei sumptio-
nem, ut experientia testis est. Nec Calvi-
nistas, opinor. Hi enim, non delicati ac
teneri, sed sacrilegi vobis in hoc Sacra-
mento sunt. An ergo Lutheranos? At illo-
rum conscientiaè tranquillatur ex illo
Lutheri Evangelio; *Sola fides justificat.* Et,
nullo opere, nulla lege, *Christiano homini opus
est, cum per fidem liber sit ab omni lege.* Quid
ergo Lutherani curent legem de utraque
specie? *k*

6. Hæc obiter, Balduine, ex tuis No-
tis. Ut singula & omnia refellantur, nihil
necesse est. Nam pleraque aut nullius,
aut parvi admodum momenti sunt. Et
legisse, perrefutasse est. *l* Accedit an-
gustia temporis, qua premor. Vix pau-
ci dies supersunt ad Nundinas; & jam
primùm à fideli amico libellum tuum
nactus sum. *m* Vellem autem, ut iisdem
Nundinis, quibus lucem aspecturus est,
mca

DE COMMUNIONE.

59

mea quoq; refutatione inlarescat. Ergo, omiſſis alijs, hæc pauca capita excutienda ſunt.

1. De Ioanne Huſſo.
2. De Vbiquitate Chriſti.
3. An omnis inſtitutio diuina continet præceptum?
4. An debeamus Chriſtum ſequi, non Eccleſiam?
5. An Chriſti benedictio ſemper fuerit efficax?
6. An Paulus Apoſtolus in tertio celo audiverit verba inſtitutionis?
7. An Patres agnoverint Tranſubſtantiationem?
8. An Miniſtri debeant tantum porrigere, non autem ſumere Euchariftiam?
9. An Chriſtus porrexerit Euchariftiam ante, vel poſt lotionem pedum?
10. An hoc Sacramento, non tantum anima, ſed & corpus reficiatur?
11. An abſtemij ſub una ſpecie poſſint communicare?

Hæc pauca, inquam, hoc tempore. Si alias

" *Fiat si ita
 placet, in no-
 mine Domi-
 ni: modò non
 Ibuscum
 fiat iurgium.
 Vide Ref.
 p. 1.*

alias opportunum erit, fufius tecum agere
 paratus sum n. Quamquam, quid dico, fu-
 fius? Nihil opus, nifi alia, quæ majoris
 ponderis fint, ate adferantur. Nunc ergo
 ad rem.

CAPUT I.

De Joanne Hufso.

1. **I**N Præfatione ad Lectorem, ais, o-
 mnia mea argumenta, antè duo fe-
 rè sæcula, solidiffimè refutata effe à Joanne
 Hufso. Verba tua funt hæc; *Ioannis
 Hufsi Constantiffimi Martyris confef-
 fionem in hoc frontifpicio annotare placet,
 ex qua liquido conftabit, Becanum ea
 ferè omnia in hac fua Difputatione,
 qua fidata opera, corraffiffe, qua jam an-
 te duo ferè sæcula solidiffimè fuere re-
 futata.*

2. Sed duo hic occurrunt, quæ velim
 mihi explices. Unum eft, fi Joannes Huf-
 sus ante duo sæcula solidiffimè refutavit
 mea argumenta, ut tu afferis; quid necesse
 erat, te ijsdem refutandis operam perde-
 re? Vel tu melius id præftas, quàm ille,
 vel deterius. Si tu melius, quomodo il-
 le.

• *Vide Ref. p.
 83.*

le solidissime? Si deterius, in quem finem? an ut despici & rideri possis? Hoc alia via poteris assequi. Addo refutationem Hussi, ut à te quidem transcripta est, brevissimam esse: tuam multo verbosiozem. Quid ergo Lectori molestus es, obtrudendo verbosam & inanem, qui brevissima & solidissima contentissimus esse potest?

3. Alterum est, si Hussus, quem Germania ^p Cyprianum vocas, solidissime omnia scripsit de Communionem sub utraq; specie: cur postea in progressu ais, errasse illum, quòd caput 6. Joannis, de Sacramentali manducatione interpretatus sit? Certè, si tibi erravit, ubi posuit fundamentum Communionis sub utraq; specie: non potuit ex illo fundamento *solidissime* omnia refutare. Nisi apud vos Lutheranos, etiam ex falsis principijs, solidissima veritatis assertio procudi possit: quòd tibi æstimandum relinquo.

*Fortasse Bo-
hemia nisi
tibi Germa-
nia & Bo-
hemia idem
sit.*

CAPUT II.

De Ubiquitate Christi.

1. **D**ixeram in mea Disputatione, vos Lutheranos; cum obijcitis nobis,

nobis, quod Laicos fraudemus dimidia parte Christi, exhibendo illis carnem sine sanguine) necessario supponere, Christum mortuum esse in Sacramento: quod sic probavi. Illi censent Christum esse mortuum, qui putant sub specie panis dimidium Christum, & sub specie vini reliquam ejus partem contineri: atqui Lutherani hoc putant, quando obijcunt Catholicis, quod solam carnem Christi exhibeant laicis sub specie panis: Ergo Lutherani censent Christum esse mortuum in Sacramento: quod est absurdum.

2. Ut elueres hanc maculam, Baldwine, novis laqueis te implicuisti. Nam p. 12. sic respondes: *Distingue inter naturalem corporis Christi existentiam, & Sacramentalem. Secundum illam sanè, ubi est Christus, ibi totus est secundum hanc autem manifesta est institutio Christi, quæ cum simbolo panis, corpus: cum simbolo vini, sanguinem unitum esse, ac distribui docet. Qua de re plura suo loco q.* Hoc dicis, opinor, Christum totum esse sub una specie per existentiam naturalem; non tamen totum per existentiam Sacramentalem. Er remittis nos ad alium locum, ubi plura te dicturum de hac re polliceris.

De his o.
mnibus vide
Res. p. 41.
62.

Id

DE COMMUNIONE.

Id præstas pag. 27. his verbis; *Libenter concedimus, Christum non minus sub uno symbolo, quàm sub duobus presentem esse in Sacramento; sed non Sacramentali presentia adest, verùm personali, secundum quam, ut Deus & homo nullibi inclusus, nullibi exclusus est.* Hic igitur distinguis duplicem presentiam; unam personalem, qua Christus ubiq; est; alteram Sacramentalem, qua in solo Sacramento est, non tamen totus sub una specie.

3. Nunc quæro, an utroq; loco idem dicas, an diversum? In priori distinguis inter existentiam naturalem & Sacramentalem: In posteriori, inter personalem & Sacramentalem. De Sacramentali, quæ utroq; loco ponitur, non laboro. An naturalis & personalis, idem tibi sint, an diversum, hoc quæro. Si diversum; non cohæret doctrina tua. Nec rectè ex uno loco ad alterum nos remittis. Si idem; cur postea distinguis inter personalem & naturalem? Sic n. habes p. 148. *Distinguendum est inter ista tria; inter presentiam Christi personalem, naturalem & Sacramentalem. Illa nusspiã est exclusus: ista, corp9 & anima in Christo semper sunt*

sunt conjuncta, extra mortem: hac, in Sacramento tantum conjuncta sunt.

4. Hic primùm miror tuam inconstantiam. Tribus locis; ter mutasti. Primo loco agnoscis naturalem & Sacramentalem præsentiam: Secundo, personalem & Sacramentalem: Tertio, personalem, naturalem & Sacramentalem. Sed sine dubio, posteriores cogitationes sunt meliores prioribus. Accipiamus ergo, quod ultimo loco dixisti, tres esse præsentias Christi, personalem, naturalem, & Sacramentalem. Quam verò vocas personalem? Eam, inquis, qua Christus, etiam secundum humanitatem, ubique est, & nullibi exclusus. Valdè dubito, an satis ipse intelligas, quid velis. Nam

*Magnum
verbum, ma-
gne nuge.*

hoc monstrum Ubiquitatis ita varium ac impenetrabile est, ut non solum omnes
 * Catholici & Calvinistæ, sed pleriq; etiam
 * Lutherani fateantur se assequi non posse.
 * Tu tamen, quia aliter à morte Christum
 * vindicare non potes, ad hoc asylum ex desperatione, confugisti. Sed dic sodes, quomodo intelligis hanc propositionem: *Christus per præsentiam personalem est ubique?* Vis hoc solum dicere, personam Christi ubique esse? Rectè quidem: sed nihil ad rem,

*Scilicet, ad
desperatio-
nem me ade-
gisti! Risum
teneatis a-
enici.*

DE COMMUNIONE.

rem. An hoc etiam, humanitatem Christi esse ubique? Nisi hoc dicas, nihil dicis. Et tamen, si hoc dicas, plane non intelligis, quid dicas. Nam si humanitas Christi, ubiq; est: per quid quaeso, ubique est? per praesentiam, inquis, personalem. Sed persona Christi, seu verbi, per quid ubiq; est? Sine dubio, per immensitatem. Ad Immensitas est attributum essentialis, & commune toti Trinitati. Sicut enim aeternitas, & omnipotentia: sic etiam immensitas tribus personis communis est. Hoc patet ex Symbolo Achanasij, quod sic habet: *Immensus Pater, immensus Filius, immensus Spiritus sanctus. Aeternus Pater, aeternus Filius, aeternus Spiritus sanctus. Et tamen non tres aeterni sed unus aeternus: sicut non tres immensi, sed unus immensus. Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus sanctus. Et tamen non tres omnipotentes, sed unus omnipotentes.* Hic vides, Baldvine, Immensitatem, qua Deus ubiq; est: Aeternitatem, qua semper est: & omnipotentiam, qua omnia operatur: esse tria attributa, quae toti Trinitati communia sunt. Sicut ergo Pater, Filius, & Spiritus sanctus, sunt aeterni & omnipotentis

tentes per unam numero aternitatem & omnipotentiam: sic etiam sunt ubiq; per unam numero immensitatem. Si ergo humanitas Christi per eandem immensitatem ubiq; est, necessario sequitur, per eandem quoq; aternitatem, aternam esse: & per eandem omnipotentiam, omnipotentem: & sic de alijs attributis essentialibus. Omnia enim sunt una & indivisibilis entitas, in qua nulla multitudo, nulla distinctio, (exceptis relationibus) locum habet. Hic vide, quid respondeas.

Vide Resp.
pag. 43.

5. Quod addis de praesentia naturali & sacramentali, non satis intelligo. Vel idem dicis, quod nos vel diversum. Si idem, quid litigas? Si diversum, explica te. Nos dicimus, vi Sacramenti, seu vi illorum verborum, *Hoc est corpus meum*, solum corpus Christi praesens esse sub specie panis: sanguinem vero, & animam rationalem, per naturalem concomitantiam. Cum enim corpus illud vivum sit, naturaliter debet esse conjunctum cum sanguine & anima rationali. Tu dicis, per existentiam sacramentalem, solum corpus Christi praesens esse sub specie panis; & reliqua, per naturalem. Quid hic differs a nobis, nisi forte verbis? Nam, quod nos dicimus, vi sacramenti, adesse; hoc tu dicis, per

DE COMMUNIONE.

per sacramentalem existentiam, adesse. Et
rursum, quod nos dicimus, per naturalem
concomitantiam, hoc tu vocas naturalem exi-
stentiam. Si ita est, quid verbo negas, quod
re ipsa admittis? Sin secus, cur non dis-
crete explicas?

CAP. III.

*An omnis institutio divina con-
tineat præceptum?*

I.

TU affirmas, pag. 19. his verbis; Dico
omnem institutionem DEI includere præ-
ceptum, quo obligantur \bar{y} , in quorum gratiam
aliquid instituitur. Hic quæro, in quorum
gratiam institutum sit matrimonium? An
tantum in eorum qui revera matrimoni-
um ineunt? Hoc non dixeris Alioqui, qui
cælibatum servant, ex divina institutio-
ne exclusi essent à matrimonio; & conse-
quenter, si omnis institutio includeret præ-
ceptum, ut tu vis, etiam divino præcepto
à nuptijs arcerentur; quod sanè falsum
est. Si ergo in gratiam omnium homi-
num, cum adoleverint, institutum à Deo
matrimonium est (nemo enim vi institu-
tionis

Vide Resp.
pag. 34.

tionis excluditur) necesse erit ex tua doctrina, omnes homines divino præcepto obligari ad matrimonium s. At hoc est contra Apostolum, 1. Corinth. 7. 8. Dico autem non nuptis & viduis, bonum est illis, si sic permaneant. q. d. bonum est, ut non nuptæ, permaneant non nuptæ; & ut viduæ, permaneant viduæ. Non ergo præceptum divinum est, ut non nuptæ, matrimonium incant.

Vide Resp.
pag. 47.

2. Addis pag. 18. hunc syllogismum; Pro quibus totum Sacramentum Cœnæ fuit institutum, iis etiam præcepta est totius Sacramenti usurpatio. Pro omnibus Ecclesiæ civibus Sacramentum totum fuit institutum: Ergo ejus usurpatio omnibus Ecclesiæ civibus præcepta fuit. Ego in simili forma, hunc tibi régero; pro quibus matrimonium fuit institutum, iis etiam præcepta est matrimonij usurpatio. Pro omnibus Ecclesiæ civibus matrimonium fuit institutum: Ergo ejus usurpatio omnibus Ecclesiæ civibus præcepta fuit. Admittis hoc Balduine? Vide, quid dicas. Alioqui fatendum tibi erit, eos non fuisse Ecclesiæ cives, qui matrimonium non usurparunt; inter quos fuit Apostolus Paulus, qui de seipso dixit, 1. Cor. 7. 7.

Volo

*Volo omnes homines esse, sicut meipsum:
sed unusquisque proprium donum habet
ex Deo; alius quidem sic, alius verò sic.*

3. Jam illa conclusio tui syllogismi,
(*Ergo totius Sacramenti usurpatio om-
nibus Ecclesie civibus precepta fuit*)
quomodo consistit cum eo, quod alibi di-
cis, Ministros Ecclesie non debere usur-
pare Sacramentum Eucharistiae, sed alijs
duntaxat distribuere? Si enim, ex tua
sententia, usurpare Sacramentum non
debent; sanè, vel Ecclesie cives non sunt;
vel si sunt, falsum est, quod concludis,
omnes Ecclesie cives præcepto teneri ad
totius Sacramenti usurpationem. Sed de
hoc iterum, cap. 8.

u
Vide Resp.
pag. 35.

CAPUT IV.

*An debeamus Christum sequi,
non Ecclesiam?*

1. **N**OS quidem, & Christum sequi vo-
lumus, qui de seipso dixit; *Ego sum
via, veritas & vita: Et similiter spontam e-
jus Ecclesiam, de qua idem dixit; Qui Ec-
clesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & pu-
blicanus.* At tu, Balduine, nescio quo spi-

E 3

ritu

x
Vide Resp.
pag. 48.

riū impulsus, aliter sentis x. Ais enim
pag. 92. *Non sequimur Ecclesiam, sed Chri-
stum.* Perinde, ac si dicas; *Non sequimur
Sponsam, sed Sponsum.* An nescis, Chri-
stum & Ecclesiam indissolubili vinculo
conjunctos esse? Audi Apostolum, Eph.
5, 3. *Relinquit homo patrem & matrem
suam, & adhaerebit uxori suae; & erunt
duo in carne una. Sacramentum hoc
magnum est: Ego autem dico, in Chri-
sto & Ecclesia.* An nescis Ecclesiam fun-
datam esse supra firmam petram, ut labi
non possit? An nescis, *firmamentum esse ve-
ritatis?* In ventre Ecclesiae, inquit S. Augusti-
nus, *veritas manet.* Quid ergo in mentem
tibi venit, ut palam profiteri ausis, te non
sequi Ecclesiam, sed Christum? Non po-
tes sequi Christum, nisi & Ecclesiam sequa-
ris. Hoc ipse fatetur, cum ait; *Qui vos au-
dit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.*

y
Annus ad ar-
millum: Be-
canus ad
sua cornua.

2. Planius tecum agam. Vel putas Chri-
sti Ecclesiam errare posse in doctrina, vel
non posse. Si non potest errare, cur eam
sequi non vis? Si potest, vel tu in Eccle-
sia non es, vel similiter cum Ecclesia erra-
re potes. Si errare cum illa potes; profe-
cto, sicut illam sequi non audes, ita nec
teipsum sequi debes. Imò, nec Discipuli,
quos

quos Wittenbergæ instruis, sequi te debent. Quis enim errantem sequatur?

CAP. V.

*An benedictio Christi fuerit
semper efficax?*

EGO in mea Disputatione asserui; sed cum duplici limitatione. 1. quod hoc velim intelligi de ea benedictione, cujus mentio fit in Evangelio. 2. de ea, quæ facta est circa panem. Itaq; plena mea assertio est hæc, omnem Christi benedictionem, quam in Evangelio legitur fecisse circa panem, fuisse efficacem, & alicujus mysterij seu miraculi effectricem. Hanc sic probavi; Christus in Evangelio ter legitur benedixisse panem. Primo, in multiplicatione panum & piscium. Secundo, in ultima cœna. Tertio in Emaus. Et semper aliquid mysterij seu miraculi operatus est. Ergo omnis Christi benedictio circa panem, quam in Evangelio legimus, fuit efficax.

2. Contra hanc meam assertionem sic scribis, Balduine, pag. 64. *Nulla nos cogit evidens necessitas, ut dicamus bene-*

E 4

dictio.

dictionem Christi semper importare aliquid mysterij seu miraculi. Nam Marci 10, 16 *imposu is manibus benedixit infantibus ad se allatis, nec quicquam secutum est vel miraculi, vel mysterij. Et benedictio panis ipsi familiaris fuit, non ex peculiari aliquo consilio, sed communi illa ratione, qua cibi omnes sanctificantur per verbum & precationem.* 1. Timoth. 4, 5.

3. Nescio, an his verbis directè velis me oppugnare, an solùm aliquid dicere. Si oppugnare vis, certè non efficias, quod conaris. Nam primò extra rem adfers illud de infantibus. Mea enim assertio fuit hæc, benedictionem Christi *circa panem*, fuisse semper efficacem. An putas hanc enervari, si opponas, non fuisse efficacem *circa infantes*? Ludis Balduine. Et unde, obsecro, tibi constat, circa infantes non fuisse efficacem? quia nihil, inquis, *miraculi vel mysterij secutum est*. Audio. Sed quomodo id probas? Legamus Evangelium. Tunc, inquit Matthæus, *oblatis sunt ei parvuli, ut manus eis imponeret & oraret*. Hic primùm adverte, quo animo parentes obtulerint Christo suos parvulos. Nempè, ut manus eis imponeret, & oraret. Et quid inde sperare poterant? Aliquid

Aliquid fanè. Sciebant enim, non solum antiquos Patriarchas, eximia quædam beneficia largitos esse suis filijs ac neporibus, per benedictionem; sed etiam Christum, qui tunc præsens aderat, præclara miracula, tum attractu manuum, tum oratione, tum alijs externis signis, in Judæa perpetrasse. Igitur hæc freti confidentia, offerebant illi parvulos, ut & illis similiter aliquid doni, seu gratiæ impartiretur. Quis autem credat, Christum orando pro illis, & sacratissimas manus imponendo, parentum spem elusisse, & nihil peculiare circa parvulos operatum esse: Nemo, nisi Balduinus.

4. Jam, quod addis, benedictionem panis fuisse Christo familiarem; vel generatim accipis de quacunque benedictione, quam Christus adhibuit pani; & sic iterum extra scopum vagaris: vel de ea speciatim, cujus aperta fit mentio in Evangelio; & sic non rectè loqueris. Nam in Evangelio, non sæpius, quàm ter, invenio Christum benedixisse panem, ut supra notavi. Quod autem quis legitur ter tantum fecisse, non proprie dicitur fuisse illi familiare *α*. Alias necesse erit fateri Petro familiarem fuisse negationem Christi, quia ter Christum negavit. Simi-

*Becano do-
num sive
gratia, &
miraculum
seu mysteri-
um est unum
& idem.*

*α
Vide Resp
p. 17.*

liter Paulo familiare fuisse, cædi virgis, & naufragium pati, quia ter virgis cæsus & naufragium passus legitur. Quæ omnia absurda sunt.

β

Vide Resp.
208. 29.

5. Denique, quod annectis, *benedictionem panis*, ex communi consuetudine, non ex peculiari aliquo consilio, fuisse à Christo usurpatam, sine dubio falsum est β. Vel enim loqueris de illa sola benedictione panis, cujus fit mentio in Evangelio; vel de omni. Illud prius dici non potest, quia certum est, triplicem illam benedictionem, cujus fit mentio in Evangelio, factam esse ex peculiari consilio. Quis enim negat, Christum ex peculiari consilio benedixisse panem in solitudine, quando aliquot millia hominum faciavit? in cœna ultima, quando sacramentum instituit? in Emaus, quando Discipulorum oculos aperuit? Hinc colligo, nec posterius dici posse. Non enim potest generatim verum esse de omni benedictione, quod speciatim falsum est de aliqua; at jam ostendi falsum esse de triplici benedictione Evangelica, quod non sit facta ex peculiari aliquo consilio: Ergo etiam falsum est de benedictione generatim sumpta.

CAP.

CAP. VI.

An Paulus in tertio cœlo audiverit verba institutionis Eucharistiæ?

I.

HOc tu affirmas Balduino, pag. 28. cum
 ais; D. Paulus verba institutionis in ter-
 tio cœlo repetita & declarata audivit. Vis hoc
 dicere, verba institutionis, quæ in ultima
 cœna coram aliis Apostolis primum pro-
 lata sunt; eadem in tertio coram Paulo,
 (qui in ultima cœna non fuerat,) repetita
 esse, & secundum legitimum sensum ex-
 plicata. Sed unde hoc habes, mi homo?
 Scribit quidem Paulus de seipso, 1. Cor.
 11, 23. Ego enim accepi à Domino, quod & tra-
 didi vobis. Sed non addit, se accepisse in
 tertio cœlo. Nec verisimile est, triplici de
 causa. Primo, quia quæ audivit in tertio
 cœlo, erant arcana verba, quæ non licet
 homini loqui, ut ipse de se fateatur. 2. Cor.

12, 4. Raptus est in Paradisum, & audivit ar-
 cana verba, quæ non licet homini loqui. At ver-
 ba institutionis Eucharistiæ non sunt ar-
 cana, quæ non liceat homini loqui. Ergo
 verba institutionis Eucharistiæ, verisimi-
 le est, non audivisse in tertio cœlo. γ

*Lucum hoc
 quod specta-
 vit mihi Be-
 canus, non
 regessi, sed
 purgari
 2. Sed pag. 17.*

2. Sed multo efficacius id convinco ex his principijs. Primum est, quod raptus Pauli in tertium cœlum, contigerit multis annis post conversionem. Nam conversio ejus (in via prope Damalcum) facta est anno Domini 35. Raptus autem contigit 14. annis ante scriptam posteriorem epistolam ad Corinthios, ut ipse fateatur. 2. Corinth. 12. 2. his verbis; *scio hominem in Christo ante annos 14. raptum usque ad tertium cœlum.* Porro epistola illa scripta est anno Domini 58. Unde necesse est, raptum contigisse anno 44. ac proinde inter conversionem & raptum, plusquã octennium intercessisse. Videri potest Baronius tomo 1. annalium, Serarius in Paulo, & alij, qui hanc rem diligenter examinarunt. Alterum principium est, quod Paulus statim post conversionem, cepit Evangelium Christi prædicare, ut patet Act. 9. 20. ubi statim post conversionem, *ingressus in Synagogas, prædicabat Jesum, quoniam hic est filius Dei: Et confundebat Judæos qui habitabant Damasci.* Tertium est, quod Evangelium Christi, quod statim post conversionem cepit prædicare, non didicerit ab hominibus, sed ab ipso Christo, ut patet

ex illo, ad Galat. 1, 11. *Notum vobis facio Evangelium, quod Evangelizatum est à me, quia non secundum hominem: neque enim ego ab homine accepi illud, sed per revelationem Iesu Christi.* Quartum est, quòd institutio Baptismi, & Eucharistia, pertineat ad Evangelium Christi; ac proinde nemo possit perfectè prædicare Evangelium Christi, nisi sufficienter instructus sit de institutione Baptismi & Eucharistia. Cùm enim sint Sacramenta novæ legis, seu Evangelij, eorum notitia necessaria est ad plenam notitiam novæ legis & Evangelij.

3. Ex his principijs sic concludo, Paulus statim post conversionem (quæ ostensio præcessit raptum ipsius ad tertium cælum) missus fuit ad prædicandum Christi Evangelium, & sine dubio sufficienter instructus de ijs, quæ ad illud munus requirebatur: at qui notitia institutionis Eucharistia requirebatur ad munus prædicandi Evangelium Christi: Ergo de illa fuit sufficienter instructus; statim post conversionem. Ergo in raptu, qui octennio post contigit, non didicit verba institutionis, sed multò ante perspecta habuit.

4. Hoc ipsum evidenter colligitur ex illo, ad Gal. 1, 15. *Cum autem placuit ei, quòd*

vesa

vocavit me per gratiam suam, ut revelaret filium suum in me, ut Evangelizare illum in gentibus, continuo non acquievi carni & sanguini, neque veni Jerosolymam ad antecessores meos Apostolos, sed abij in Arabiam, & iterum reversus sum Damascum. Hic enim tria insinuantur, quæ ad rem nostram faciunt, 1. quod in prima conversione, quæ contigit in via prope Damascum, revelatus sit illi filius Dei. 2. quod in eum finem revelatus sit, ut Evangelizaret eum in gentibus. 3. quod statim profectus sit in Arabiam, ut præstaret, quod ipsi injunctum erat. At cur non potius ivit Jerosolymam ad Petrum & Jacobum, ut ab iis instrueretur, & Judæis, qui carne & sanguine conjuncti illi erant, Christum annunciarer? Causa in promptu est, tum quia majori instructione non indigebat, cum à Christo sufficienter esset edoctus; tum, quia Christus non miserat illum, ut Judæis, sed ut gentibus Evangelium annunciarer. Sic enim de illo loquitur ad Ananiam, Act. 9, 15. *Vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus.* Et ipse de seipso, ad Galat. 2, 7. *Creditum est mihi Evangelium præputij, sicut Petro*
circum-

Circumcisionis. Qui enim operatus est Petro in Apostolatam circumcissionis; operatus est & mihi inter gentes.

5. Accedit tertium argumentum; quia alij Apostoli, qui ultimæ coenæ præsentem interfuerant, non minus sciebant verba institutionis Eucharistiæ, quam Paulus, qui præsens non interfuit, sed postea audiuit. At ea, quæ in tertio cœlo revelata sunt Paulo, non erant æquæ alijs Apostolis perspecta. Ergo inter ea non sunt numeranda verba institutionis. Minor probatur, quia Paulus 2. Cor. 11. & 12. conferens se cum alijs Apostolis, disertè ait, in plerisque se non esse illis inferiorem. Existimo, inquit, nihil me minus fecisse à magnis Apostolis. In multis etiam superiorem, præsertim in revelationibus, quæ in tertio cœlo, illi acciderunt. At quomodo in iis superior esset, si de institutione Eucharistiæ duntaxat, & similibus rebus fuisset ibi instructus? Hæc pauca habui, Balduino, quæ tibi opponerem. Tu, si quid validius occurrat, vicissim regete, si videbitur.

Me miserum! quibus respondeat non potest: sed cum Homericæ Telemachus fatetur cogor, λέω γὰρ λέοι τ' εὐόμεθα, καὶ κενόνοτες ἀλλήλων.

CAP. VII.

An Patres agnovissent Transubstantiationem?

TU

i. **T**U negas, pag. 65. his verbis;
*Quod autem conversionis aut mutati-
 onis aliquando meminerunt Patres, non
 intellexerunt Transsementationem,
 qualis in Papatu docetur, sed mutatio-
 nem Sacramentalem, qua elementa ex-
 terna (panis & vinum) à communi &
 vulgari usu ad usum mysticum & Sa-
 cramentalem consecrantur.*

2. Dico hic dicens, ut video, 1. quod Pa-
 tres, quando loquuntur de mutatione seu
 conversione, quæ fit in Eucharistia, non
 intelligant talem mutationem, qualis in
 Papatu docetur. 2. quod intelligant talem,
 qualis in Lutheranismò defenditur. Mu-
 tatio autem, quæ in Papatu docetur, con-
 sistit in reali & substantiali conversione,
 qua substantia seu natura panis mutatur
 in substantiam seu naturam carnis Chri-
 sti. At quæ apud Lutheranos defendi-
 tur, in eo solum consistit, quod panis, re-
 tinens substantiam & naturam panis, à
 communi & vulgari usu transferatur ad
 usum mysticum & Sacramentalem; sicut
 olim in antiquo Testamento, panes pro-
 positionis, retinebant quidem naturam &
 substantiam panis, sed tamen eorum usus
 non permittebatur passim omnibus, sed
 iis pe-

lis potissimum, qui in templo serviebant.
Et hoc solo, à laicis panibus distingueban-
tur. s

3. Videamus nunc, de qua mutatione
loquantur Patres; an de ea, quam Lurhe-
rani, an potius de ea; quam nos Catholici
agnoscimus & profiteamur. Nec difficile
erit iudicare, si verba, mentem, & sco-
pum illorum inspiciamus. Ac primò loco
occurrit Ambrosius, qui de hoc Argu-
mento ex professo scripsit in libro de his,
qui mysterijs inicianur, c. 9. ubi sic habet,
*Fortè dicas, aliud video, quomodo tu
mibi asseris, quod Christi corpus accipi-
am? & hoc nobis adhuc superest, ut pro-
bemus, Quantis igitur utimur exem-
plis, ut probemus non hoc esse, quod na-
tura formavit, sed quod benedictio con-
secravit: majoremque vim esse benedi-
ctionis, quàm naturæ; quia benedictio-
ne etiam ipsa natura mutatur. Virgàm
tenebat Moyses, projecit eam, & facta
est serpens. Rursus apprehendit caudam
serpentis, & in virgæ naturam reverti-
tur. Vides igitur prophetica gratia his
mutatam esse naturam, & serpentis &
virgæ. Currebant Aegypti flumina purò
F aqua.*

Ad hæc o-
mnia suffi-
ciens vide
Resp. p. 16.

aquarum metu, subito de fontium ve-
 nis sanguis cepit erumpere. Non erat
 potus in fluviis, rursus ad Prophetæ vo-
 ces cruor cessavit fluminum, aquarum
 natura remeavit. Circumclusus undiq;
 erat populus Hebræorum, hinc Ægyptus
 vallatus, inde mari clausus. Virgam le-
 vavit Moyses, separavit se aqua, & in-
 murorum speciem congelavit; atq; in-
 ter undas via pedestris apparuit. Iorda-
 nis retrosum conversus contra natu-
 ram in sui fontis revertitur exordium.
 Nonne claret naturam, vel matrimo-
 nium fluctuam, vel fluvialis cursus esse
 mutatam? Sitebat populus patrum, te-
 rigit Moyses petram, & aqua de petra
 fluxit. Nuncquid non præter naturam
 operata est gratia, ut aquam vomeret
 petra, quam non habebat natura? Ma-
 rath fluvius amarissimus erat, ut sitiens
 populus bibere non posset. Misit lignum
 in aquam, & amaritudinem suam a-
 quarum natura deposuit, quam infusa
 subito gratia temperavit. Sub Eliseo
 Prophetæ uni ex filiis Prophetarum ex-
 cussum est ferrum de securi, & statim
 mesum

mersum est. Rogavit Elisaum, qui amiserat ferrum; misit etiam Elisaus lignum in aquam, & ferrum natavit, utiq; hoc præter naturam factum esse agnoscimus. Gravior est enim ferri species, quàm aquarum liquor. Advertimus igitur majoris esse virtutis gratiã, quàm naturam, & adhuc tamen prophetica benedictionis numeramus gratiam? Quod si tantum humana valuit benedictio, ut naturam converteret, quid dicimus de ipsa consecratione divina, ubi verba ipsa Domini Salvatoris operantur? Nam Sacramentum istud, quod accipis, Christi sermone conficitur. Quod si tantum valuit sermo Elie, ut ignem de cælo deponeret, non valebit Christi sermo, ut species mutet elementorum? de totius mundi operibus legitur; Quia ipse dixit, & facta sunt; ipse mandavit, & creata sunt; sermo ergo Christi, qui potuit ex nihilo facere, quod non erat, non potest ea, que sunt in id mutare, quod non erant?

F 2

Non

Non enim minus est novas rebus dare,
quàm mutare naturas. Sed quoad ar-
gumentis utimur? suis utamur exem-
plis, incarnationisque astruamus myste-
rii veritatem. Nunquid natura usus
precessit, cum Jesus Dominus ex Maria
nasceretur? si ordinem querimus, viro
nupta femina generare consuevit. Li-
quet igitur, quod præter natura ordi-
nem virgo generavit; & hoc, quod con-
ficimus, corpus ex Virgine est. Quid his
queris natura ordinem in Christi corpo-
re, cum præter naturam sui ipse Dominus
Jesus partus ex Virgine? vera utiq; caro
Christi, quæ crucifixæ, quæ sepulta est;
verè ergo carnis illius sacramentum est.
Ipse clamat Dominus Jesus, Hoc est cor-
pus meum: ante benedictionem verbo-
rum cælestium, aliã speciem nominatur,
post consecrationem, corpus Christi signi-
ficatur. Ipse dicit sanguinem suum. An-
te consecrationem aliud dicitur, post
consecrationem sanguis nuncupatur. Et
tu dicis, Amen, hoc est, verum est; quod
os loquitur, mē interna fateatur, quod
sermo sonat, affectus sentiat.

DE COMMUNIONE.

81

Ex his verbis Ambrosii colligo duo efficacia argumenta pro Catholicis, contra Lutheranos. Unum est, quod Ambrosius loquatur de mutatione, qua ipsa natura panis mutatur. *Quanti*, inquit, *exemplis utimur, ut probemus non hoc esse, quod natura formavit; quia benedictione (Sacramentali) etiam ipsa natura (panis) mutatur.* Alterum est, quod conetur ostendere, huiusmodi mutationem, qua natura panis convertitur in carnem Christi, non esse Deo impossibilem. Ostendit autem generatim tripliciter. Primo, quia Deus potuit facere, ut naturæ rerum existerent, quæ antea non existerant: Ergo potest facere, ut postquam jam existunt, natura unius mutetur in naturam alterius. Secundo, potuit facere, ut virga Moïsi mutaretur in serpentem, & iterum, serpens mutaretur in virgam, ita ut facta fuerit mutatio secundum naturam. (Hoc enim significat illa verba; *Vides, bis mutatam esse naturam, & serpentis, & virgæ.*) Cur non possit efficere, ut natura panis mutetur in naturam carnis? Tertio, potuit multa alia facere, quæ supra naturam sunt, ut nimirum aquæ Egypti mutarentur in sanguinem: ut aqua amara fieret dulcis: ut ferrum secugis nataret super aquam: ut ignis de celo

F 3

descen-

descenderet : ut Christus nasceretur ex Virgine, Cur non possit efficere, ut substantia panis, supra naturam, mutetur in substantiam carnis?

5. Quid, obsecro, necesse erat, Ambrosium uti his argumentis & exemplis, quibus probaret naturas rerum à Deo mutari & transmutari posse, si nihil aliud voluisset ostendere, quàm fieri à Deo posse, ut panis, manente natura panis, à vulgari usu transferatur ad Sacramentalem, nulla facta mutatione substantiæ? Nihil profecto. Multo melius hoc ostendisset, exemplo sumpto à panibus propositionis, quibus in veteri Testamento, sine ulla naturæ mutatione, à prophano ad sacrum usum deputari erant.

6. Cum Ambrosio sentiunt alij Patres. Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 4. mystagogica; *Aquam, inquit, mutavit in vinum in Cana Galilee sola voluntate; & non erit dignus, cui credatur, quod vinum in sanguinem transmutarit? Si enim ad nuptias corporeas invitatus, stupendum miraculum operatus est; an non multo magis corpus & sanguinem suum, filius sponsi dedisset illum confitehimur? quare omni cum*
certus.

certitudine, corpus & sanguinem Christi sumamus: nam sub specie panis datur tibi corpus, & sub specie vini datur tibi sanguis. Et infra; Qui videtur panis, non est panis, etiamsi gustu ita appareat, sed corpus Christi: & quod videtur vinum, non est vinum, etiamsi gustus id vidit, sed sanguis Christi. Ex hoc testimonio sumo tria argumenta. Primum, sicut Christus in Cæna Galilææ mutavit aquam in vinum; sic in ultima cæna mutavit vinum in sanguinem. At aqua realiter & substantialiter mutata est in vinum: Ergo etiam vinum realiter & substantialiter mutatum est in sanguinem. Alterum; Sicut Christus in nuptiis corporeis, stupendo miraculo, convertit aquam in vinum; magis stupendo miraculo, in convivio spirituali, mutavit vinum & panem in sanguinem & corpus suum. At non esset magis stupendum miraculum, imo ne miraculum quidem, si panem & vinum non aliter mutasset, quam ex prophano usu ad sacrum transferendo. Quid enim miraculi fuit in panibus propositionis? Hactenus nemo agnovit. Tertium; Falsis fuit illa conversio panis in ultima cæna, ut post conversionem non amplius esset

esset panis, sed corpus Christi: ergo necesse est, naturam panis fuisse mutatam. Si enim mansisset natura panis, utique mansisset panis. Et si mansisset panis, quomodo verum esset, quod ait Cyrillus; *Qui videtur panis, non est panis, sed corpus Christi?*

7. Audiamus & alics. Cyprianus sermone de cœna Domini? *Panis iste*, inquit, *non effigie, sed natura mutatus, omnipotentia verbi factus est caro.* Quis christus? Panis, inquit, mutatus est. Qua vi & virtute? Omnipotentia verbi. Et quomodo mutatus? Non effigie, sed natura. Et in quid mutatus? in carnem Christi *Factus est*, inquit, *caro.* Longè hæc distat, a mutatione, quam Lutherani agnoscunt: ab illa, inquam, mutatione, qua non aliud fit, quàm quod panis, qui ante: communi mensa serviebat, nunc ad sacri deputatus sit. Ad hoc enim non requiritur omnipotentia verbi; non mutatio naturæ; non conversio in carnem Christi.

8. Hilarius lib. 8. de Trinitate; *De veritate carnis & sanguinis non est elictus ambigendi locus. Nunc enim & ipsius homini professione, & fide nostra verè caro est, & verè sanguis est: & hæc accepta atque haustâid efficiunt, ut & nos in Christo, & Christus in nobis sit.* Hic explicat Hilarius terminum illius mutationis,

tionis, quæ fit in Sacramento Eucharistiæ. Nec alium agnoscit, quam verè carnem, & verè sanguinem. Quod brevissimè dixit Gregorius Nyssenus orat. catechetica cap. 37. *Rectè nunc quoque credo, Dei verbo sanctificatum panem, in Dei verbis corpus transmutari.* Et hæc ipsa transmutatio est, quam nos Catholici profiteamur.

9. Pluribus testimoniis opus non est. Nam ea, quæ adduxi, tam clara & perspicua sunt, ut non nisi ab homine pertinacis ac impudente, eludi non possint. Nec tu aliter, Balduine, affirmare ausis, sat scio. *Becanus ab his iniquis, in Capitolium ascendit, sine senatus consulto.*

CAP. VIII.

An Ministri debeant tantum porrigere, non autem sumere Eucharistiam?

HOc tu asseris, Balduine; Et nescio, an ullus ante te unquam. Sic enim scribis pag. 261. *Ministrantes jubentur facere, quod Christus fecit. Christus autem non edit consecratum panem (hoc enim apud nullum Evangelistam legitur) sed distribuit panem & calicem omnibus*

F 5

omnibus

omnibus suis communicantibus. Idem ergo & Discipuli facere iubentur; nimirum non edere panem consecratum, & bibere de calice benedicto, sed alijs utranque speciem communicare.

2. Verè dictum est, nihil esse tam absurdum, quod non inveniatur auctorem. An non absurdum est asserere, Apostolos, & alios Ministros, Apostolorum successores, iustos esse à Christo non sumere Eucharistiam, sed alijs duntaxat ministrare? Et tu tamen hoc asseris. Sed & illud verè dictum est, oportere mendacem sui memorem esse. Hic peccasti, Balduine. Nam pag. 27. nihil de tuo mendacio cogitans, te ipsum mendacij arguis, cum ais; Scimus utiq; Apostolis multa esse dicta, presertim quæ manus ipsorum coarcent, quæ ad alios applicari non possunt. Interea tamen & hoc verum est, unanimo esse apud Deum rationem salutis ac justificationis nostræ, eadem etiam media atque organa, eundem modum, tam quoad Apostolos, quam quoad fideles. Idcirco, quemadmodum omnibus vigilantia atq; cura opus est, ne à Diabolo circumventi, gratia Dei, fide & salute

exi.

Equo animo scienda sunt immortuorum iudicia, inquit Sancti. Et ad beneficia contententibus est ille contententibus. Vide & Epist. p. 15.

Mod. p. 15.
Becani.

excitant, ita omnibus æquè ijsdem medijs opus est, quibus in fide confirmari, in pugna contra Diabolum animari, & ad salutem conservari queant: inter quæ media non postremum est Eucharistie Sacramentum. Quam ob causam non male dictum illud, Quod vobis dico, omnibus dico, ad negotium Sacramenti accommodatur.

3. Quomodo poteris apertius te ipsum jugulare? Antea sic ratiocinabaris; Apostoli & alij Ministri jubentur facere, quod Christus fecit: At Christus non sumpsit Eucharistiam, sed tantum alijs porrexit: Ergo Apostoli & alij Ministri jubentur non sumere Eucharistiam, sed alijs duntaxat porrigere. Hic autem, tui planè immemor, sic concludis; Media salutis sunt omnibus æquè necessaria, tam Apostolis, quàm alijs: atque inter media salutis, præcipuum est Sacramentum Eucharistie: Ergo Sacramentum Eucharistie omnibus, tam Apostolis, quàm alijs, æquè necessarium est. Quomodo hæc conclusio coheret cum priori?

Hic

Hic colligis, Sacramentum Eucharistia omnibus æque necessarium esse, etiam Apostolis & Ministris. Ibi contra, Apostolos & Ministros, jussu Christi, arceri a perceptione Eucharistia, Abi cum tuis inceptis.

CAP. IX.

An Christus porrexerit Eucharistiam ante, an post lotionem pedum?

HIC etiam novi aliquid sectatus es. Fortè, ut ferè sectarius haberi possis. Sic enim habes pag. 309. scribit Becanus, *Christum distribuisse Eucharistiam, lotis prius pedibus, quod falsum est: alias sequeretur, Judam Ischariotem non interfuisse sacra cœna, quia post lotionem pedum, accepit ossa, egressus, scribitur, Joannis 13. Divus Lucas autem testatur, cum Christus sacram cœnam instituit, manum proditoris sui cum ipso fuisse in mensa.*

2. Ergo ex tua sententia, Christus lavie pedes Apostolorum post cœnam Eucharisticam;

sticam; quod sic probas; Judas interfuit
cœnæ Eucharisticæ: At non interfuisset,
si celebrata esset post lotionem pedum,
quia post lotionem, accepta offa, egressus
est. Miror tuam subtilitatem. Demus hoc,
Judas interfuisse. Demus etiam, post lo-
tionem pedum, accepta offa (ut tu loque-
ris) egressum esse. An hinc sequitur, sta-
tim post lotionem, nulla mōra interposi-
ta, egressum esse? Neque tu affirmare hoc
ausis. Nam si inter lotionem pedum, &
egressum Judæ, nihil moræ fuisset inter-
positum; quomodo offam accepisset post
lotionem, ante egressum? Aut, si tantum
erat temporis interjectum, ut offam su-
meret; cur non etiam, ut Eucharistiam
sumeret?

3. Sed clariùs tecum agam. In ultima
illa cœna, de qua agimus, multa contige-
runt. 1. facta est cœna legalis, in quâ agnus
Paschalis comestus est. 2. cœna commu-
nis, in quâ usitati cibi appōsiti. 3. cœna
Eucharistica; in quâ corpus & sanguis
Christi porrectus. 4. lotio pedum. 5. di-
scessio Judæ. 6. concio Christi, quæ apud
Joannem describitur. Nunc quæstio est,
quo ordine hæc omnia gesta sint? quam-
video à doctissimis viris diligentissime
excussam esse. Sunt autem duæ potissi-
mum

mum sententiæ. Una statuit hunc ordinem, ut 1. loco fuerit cœna legalis. 2. lotio pedum. 3. institutio Sacramenti. 4. cœna communis, in qua Christus dedit Judæ buccellam panis. 5. discessio Judæ. 6. concio Christi. Altera hunc statuit, ut 1. fuerit cœna legalis, 2. cœna communis, 3. lotio pedum. 4. institutio Sacramenti. 5. discessio Judæ. 6. concio Christi. Utraque ut magno authores, ita magna argumenta habet. Nolim ego hic de toto ordine disputare: solum de lotione & institutione Eucharistiæ inter nos contentio est. Et quidem si alterutram illarum sententiarum sequamur, res salva est. Ambæ enim lotionem pedum prius factam, ac deinde Sacramentum institutum esse, confirmant. Quod & ego sentio, Balduine. Igitur ex hac parte, melior mea, quam tua conditio est.

4. Deinde, si relicta autoritate (quæ tamen magni ponderis apud homines cordatos esse debet) vi argumentorum agamus, facile puto me evicturum. Tibi unicum argumentum est; in quo vis nulla, ut paulò ante ostendi. Hæc mea sunt: Primum; Christus lavit pedes Discipulorum suorum, non modo ut exemplum humilitatis eis præberet; sed etiam, ut significaret,

DE COMMUNIONE.

65

ret, mundos esse oportere, qui corpus & sanguinem suum accepturi essent. Hæc autem munditia requiritur ante sumptionem Eucharistia: Ergo lotio pedum non est secuta Eucharistiam. Huc spectat illud Apostoli, 1. Corinth. 11. 28. *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non ad iudicandum corpus Domini, quasi dicat, antequam accedatis ad Eucharistiam, excutite & mundate conscientiam vestram, ut puri ac loti accedatis. Alioqui si immundi ac indigni acceditis, sicut Judas fecit; iudicium vobis manducatis & bibitis.*

5. Alterum; Ex Evangelio Joannis constat, Christum servasse hunc ordinem. 1. surrexisse à cœna. 2. Javisse pedes. 3. iterum recubuisse. 4. dixisse Apostolis; *Vnus ex vobis tradet me.* Sic enim scribit Joannes; *Surgit à cœna, & ponit vestimenta sua, & cum accepisset linteam, præcinxit se, & cepit lavare pedes Discipulorum.* Et infra, *Postquam ergo lavit pedes eorum, & accepit vestimenta sua, cum recubisset, dixit eis; Amen amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me.* Hinc ergo constat, Christum post lotionem pedum, iterum accubuisse cum duodecim Apostolis, & dixisse, *Vnus ex vobis tradet me.*

Ex

Ex quo dupliciter te oppugno, Balduine. Primò, si post lotionem pedum, iterum accubuit, & dixit illa verba; ergo Judas post lotionem pedum non statim egressus est, ut tu putas; sed cum aliis assedit mensa. Potuit ergò interea sumere Eucharistiam. Secundò, hæc verba, *Unus ex vobis tradet me*, prolata sunt post lotionem pedum, teste Joanne: & ex aliis Evangelistis constat, prolata esse ante cœnam Eucharisticam. Cum ergo Joannes & alii Evangelistæ non sint sibi contrarij, necesse est, cœnam Eucharisticam fuisse posteriorem lotioni pedum. Matthæus cap. 26, 20, sic habet: *Vespere autem facto, discumbebat cum 12. Discipulis suis. Et edentibus illis dixit; Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati valde, cœperunt singuli dicere, Nunquid ego sum Domine? At ipse respondens ait; Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet. Respondens autem Judas, qui tradidit eum, dixit; Nunquid ego sum, Rabbi? Ait illi, tu dixisti. Cœnantibus autem illis, accepit Jesus panem, & benedixit ac fregit, deditq; discipulis suis;*

Et ait: Accipite & comedite: Hoc est corpus meum, &c. Adverte hic Balduine. Post verba illa, *Unus ex vobis me tradet*, sequitur institutio Sacramenti. Quod etiam habent Marcus & Lucas. Si ergo verba illa, secundum tres Evangelistas, prolata sunt ante cœnam Eucharisticam; & secundum Joannem, post lotionem pedum: quis non clarè videt, lotionem pedum priorem fuisse cœna Eucharistica? Si jam mecum lentis, gaudeo: sin minus, firmioribus argumentis instructus sis, necesse est.

σὺ δὲ πρῶτος
εἰς δίκην
Ἰησὺς ἔπειτα
διὰ τῶν ποδῶν.

Ea vide
Resp. p. 25.

CAP. X.

An hoc Sacramento non tantum anima, sed & corpus reficiatur?

I.

Dixeram in mea Disputatione, hoc cibo Eucharistico refici ac nutriri animam; sicut cibo corporali reficitur ac nutritur corpus. Hoc tu reprehendis, tanquam malè à me positum: Et affirmas, nō modo animam, sed etiam corpus refici ac nutriri hoc Sacramento. Sic enim habes

G

pag.

pag. 202. Quod soli animæ spirituales refectio-
nem tribuere videris, id vero falsum est. Nam
mens instituentis fuit, ut & caro & anima re-
ficiatur hoc Sacramento. Et infra; Quem-
admodum baptismus sanctificationem totius ho-
minis, corporis ac animæ præstat: ita & cæna
Domini, corporis ac animæ alimentum est. Ex
quo fundamento treneus corporibus resurrectio-
nem à mortuis promittit, &c.

2. Sed primùm, immerito me repre-
hendis. Dixi quidem, animam nutriri hoc
Sacramento: non tamen dixi, solam ani-
mam nutriri. Hoc tu mihi affingis. Deinde,
te ipsum jugulas. Nam sicut hic asseris,
& carnem & animam pasci hoc Sacramen-
to: ita paulò post contrarium scribis ex
Hieronymo, pag. 278. his verbis: *Est enim
esca animæ, non corporis.* Postremò, repu-
gnas tuis principiis. Nam vos Lutherani
doceris, Sacramenta non alio fine esse à

Christo instituta, nisi excitandæ & alen-
dæ fidei causa. At quid hoc ad nutrien-
dum corpus? x

3. Ut clarius te intelligam: quid obse-
cro est in Sacramento, quod carnem refi-
cit? an corpus & sanguis Christi, prout
habent præsentiam naturalem, quam tu
agnoscis? At sic immortalia & alterationis
incapacia sunt, ut nutrimenti corporalis
loco

x
Tantum ve-
ritati obstre-
pit aduiter
sensus, quan-
tum & cor-
ruptor stilius,
inquit Ter-
tull. aduers.
heres. cap. 16
Vide Respon.
pag. 39 40.

loco esse non possunt. An prout habent præsentiam sacramentalem? At sic fidei duntaxat alenda, ut vos dicitis, ex Christi institutione deserviunt. An potius panis & vinum, quæ ex vestra sententia, manent cum corpore & sanguine Christi? At panis & vinum habet vim reficiendi corpus ex natura sua, non autem ex institutione Christi. At tu asseris, mentem instituentis fuisse, ut caro reficiatur hoc sacramento. Porro, quid ego de hac re sentiam, in scholasticis prælectionibus significatum est. Hic tuam contradictionem breviter attigisse sufficiat.

CAP. XI.

An abstemiij possint sub una specie communicare?

^{1.}
Non damnas sententiam Brentii, qui id affirmat. Addis tamen consultius esse, ut integrè ablineant ab utraque specie, quàm ut unam sine alia usurpent; eò quod totum fructum Eucharistiæ possint percipere sola fide, sine externa susceptione Sacramenti. Sic enim scribis pag. 231. *Brentius abstemiis unam speciem concedit. Sed consilium, hoc est, non præceptum.*

Et infra, pag. 232. *Quidquid autem sit de consilio D. Brentii; optimum consilium est B. Lutheri, satius esse, abstemios prorsus abstinere à sacra cœna, quàm una saltem specie uti. Interim tamen saluari fructu Sacramenti non carent, quo per fidem potiri possunt, etiam extra usum Sacramenti. Consolentur se baptismo suo, qui est stipulatio bona conscientia cum Deo.* λ

πικρὴν
τοιοῦτον
τοῦ μαρτυ-
ρίου
δραστῆ;
Vide
Resp. p. 33.

2. Hic primùm consentis cum Brentio, abstemios posse sub una specie communicare. Nunc velim solvas mihi hoc dilemma: Vel jure divino prohibitum est communicare sub una specie, vel non est. Si prohibitum est, cur permittitur abstemiis? Si non est, cur reliquis negatur? Aut sanè illud: Usurpatio unius speciei sine altera, vel est revera sacrilegium & mutilatio Sacramenti, vel non est. Si est, cur permittitur abstemiis? si non est, cur negatur aliis?

3. Præfers tamen consilium Lutheri, ut abstemii integre abstineant. Causam addis, quia possunt per fidem potiri fructu Sacramenti. Porro fructus hujus Sacramenti, secundum te, duplex est: alter, augere fidem; alter nutrire corpus. Si ergo

ergo abstemij sine Sacramento possunt utrumque fructum percipere per fidem: necesse est fidem ipsorum, quam habent, præstare hunc duplicem effectum. 1. ut augeat seipsam. 2. ut nutriat corpus. At ubi docet hoc Scriptura? aut unde habes hanc doctrinam? Deinde si ita est, quæ potest esse necessitas hujus Sacramenti? Cæteri fideles non sunt deteriores conditionis, quàm abstemii. Si ergo abstemii sine Sacramento possunt omnia habere, quæ alij per Sacramentum habent; quid opus est usurpare Sacramentum? Et si abstemii *consolantur se baptismo suo, qui est stipulatio bonæ conscientie cum Deo*; cur non alij eodem modo se consolentur? aut quid ulterius quærunt, præter *stipulationem bonæ conscientie cum Deo*?

4. Hic revocas mihi in mentem, quod supra ad initium notavi. Hoc, inquam, quod solitus sis, cum argumentis Catholicorum urgeri te putas, provocare ad conscientias tenerorum: & itentidem illud occinere: *Sine utraque specie, non satisfi tenerorum conscientijs*. Quomodo, mi Balduine, non satisfi? an non dixisti jam, baptismum esse stipulationem bonæ conscientie cum Deo? Solum baptismum, sufficere ad consolandas & tranquillandas

das coram Deo conscientias? Si sufficit, quid opus est utraq; specie? aut quis scrupulus conscientis reliquus esse potest, si per baptismum, stipulationem bonæ conscientiaæ cum Deo nactus es? Collige te melius, u.

u
Iudica tu
candidius:
Vide Resp.
pag. 28.

Epilogus.

HAC habui, Balduine, qua breviter ac amice, non tam disceptare, quam conferre tecum volui per epistolam. Accipies, opinor, in bonam partem: & non mea sponte, sed tuo potius impulsu, factum à me esse, interpretaberis. Egissem forte prolixius; sed quod initio monui, temporis angustia non patitur. Vix biduum absumus à Nundinis; & jam properat Typographus ad mercatum. Et probe tibi conscius es, libellum tuum (cui respondeo) vix lucem aspexisse, & certe jam primum ad hasce Nundinas proditurum. Igitur aut festinandum mihi fuit, aut responsio differenda. Hoc nolui

v
Malus ubi
bonum se
simulat;
tunc est
pestimus,
juxta Mi-
num.

lui, illud arripui. Quod autem in hac
 ipsa festinatione, & parcius fortè, quàm
 argumenti ratio postulabat, de commu-
 nione sub utraque specie differuerim,
 minimè mirum est. Nam quæ aliàs à
 me de hoc argumento disputata sunt,
 non videntur tuis Notis magnoperè la-
 besactata esse, ac proinde nova defensi-
 one non egent. Unum superest, Baldui-
 ne. Agre tulisti (ut colligo ex tuo li-
 bello) quod in mea Disputatione, Lu-
 theranos cum Calvinistis conjunxerim,
 quasi indignum ac probrosum sit, bonos
 viros inter improbos annumerari. Fa-
 teor me id fecisse. Nego eo consilio
 fecisse, quo tu interpretaris, quasi sub
 exolo; ut tu loqueris, Calvinistarum
 nomine Lutheranos diffamare cona-
 tus sim. Non ita est. Ideo feci, quia in
 hoc puncto de communione sub utraque
 specie, conspirant Lutherani cum Calvi-
 nistis. Abhis, non eram sanè facturus.
 Scio enim, & jam palàm orbi Christia-
 no notū est, vos extremè detestari Cal-
 vinistas. Et cum ita sit Balduine, cur
 illis pratermissis, me lacessere voluisti?

&
 Neg, parè,
 neg, laurè,
 sed omninò
 nihil in his
 chartis de
 communio-
 ne sub u-
 traq, specie.

Nulla cau-
 sa tam ma-
 la est, quā
 peritus ad-
 vocatus non
 possit bonā
 facere.

Si animus pugnandi tibi est, eos expugna, si potes. Et certè potes, si vis. Monstrosa illorum dogmata sunt, qua debellare, non magni laris sit. In eo certamine deinceps te exerce. Si tamen nolis, & mihi molestus esse pergas (quod tibi integram relinquo) à me vicissim **PLAGAM** expectare oportebit π . Vale mihi Balduine, & ad veritatis semitam regredere: quod tibi, tamen si erroribus anticipatis implicitus sis, difficile futurum nò existimo, si divina gratia operum ac subsidium sedulo imploraveris ρ . Moriguntia, ex Archiepiscopali Collegio nostro, 2. Aprilis, anno

1610.

π
 Hactenus bal-
 lesti, jam cor-
 nus sumis:
 nimirum ut
 tuum facias
 illud canici:
 Bacche bac-
 chanti svelis
 adversarios,
 ex insana in-
 saniorum fa-
 cies; feriet
 sepius.

ρ Hereticorum non tam mina, quam blanditia timenda sunt dixit Chrysostomus. Tu de te videris, mi Becane: mihi Dominus providebit. Verissimum est, quod Augustinus alicubi scribit: Non est nisi cum Diabolo, qui non est cum Christo. Cum Christo autem esse qui potest, qui verbis Christi contradicit? Num vos hac faciatis, cogitatis, Becane, & mature cede: Bonum & decorum est, vinci à veritate.

EPIEJ.

DUM hac scribo, B E-
CANE, offertur mihi
tua, quam ante hoc bi-
ennium edidisti Colo-
nia, Disputatio de Antichristo
reformato, quam. forte ob tem-
porum injuriam, in hunc usque
diem nondum videre mihi con-
tigit. Fecit ea, ut jam magis,
magisq; mirari incipiam, cur
scribas, te non Lutheranos; sed
Calvinistas delegisse hostes. Si
enim ita est, quid quaeso tibi rei
cum mea de Antichristo dispu-
tatione, quam ante quadrienni-
um habui? (me enim Lutherana-
rum nominas.)

Attingis particulam ejus e-
xiguam pag. 17. § 88. thesauri
mirum meam 32. cap. 6. ubi di-
co, Vaticinium Apocalypseos,

G 5

cap.

cap. 13. de igne, quem Antichri-
 stus cœlitus producet, intelli-
 gendum esse non secundum
 literam; sed de fulmine ex cõ-
 municationis Papisticæ, quo
 summi sepe reges & Monarche
 solio suo deturbati à Pontifice
 Romano. *Turides hanc inter-
 pretationem, & hæc omnia secũ-
 dum literam intelligi vis, ex
 hoc fundamento, quia alias loci
 omnes, qui de productione ignis
 è cœlo agunt, (puta 2. Reg. 1, 10.
 & Luc. 9, v. 54.) etiam de Ex-
 communicatione exponendi es-
 sent. Hæc tu contra meam the-
 sin.*

*Ego verò paucis respondeo,
 1. non omnia in Scriptura habe-
 re sensum literalem, quod est
 extra controversiam. 2. Apoca-
 lypsis*

lypsis in primis tot habet Sacramenta, quot verba, inquit Hieronym. ad Paulin. Et epist. de 5. quest. Marcia dicit, Apocalypsin totam esse spiritualiter intelligendam. 3. Similia habentur in ipsa Apocalypsi cap. 11, s. 6. de Enocho Et Elia, quod ignis sit exiturus de ore ipsorum, Et devoraturus inimicos Et c. quæ secundum literam implenda esse, ne quidem vos Pontificij creditis. 4. De Antiocho Epiphane, Antichristi typo scriptum est, Dan. 8, 10. quod magnificatus fuerit, usque ad fortitudinem cæli, Et dejecerit aliquid de stellis cæli Et c. quæ secundum literam impleta fuisse, non nisi burdo dixerit.

Cur

Cur ergo in antitypo omnia ad litteram examinas? s. Præterea bestiam illam, quæ de mari adscendit, & ignem produetura est, Pontificij quoq; nonnulli de Papa interpretati sunt: inter quos honoris gratia nomino, Ulricum Episcopum Augustanum, Imperatoris Ludovici intimum Secretarium, qui circa annum Christi 1321. solitus est appellare Johannem XXII. bestiam è mari ortam. Num autem Pontifex ignem de cælo unquam produxerit, aut elementariter producere possit, vos videritis ô viri Pontificij.

Sed desino: jam plus satis de uno illo, quod in ista mea Disputatione observasti. Si placet, porrige

porrige manum Apostata isti,
quem (quod ανδ λεγεινεις dix-
erim) ad silentium redege, gemi-
no scripto; videbis me Dei bene-
ficio, caussa mea non defuisse.
Gratulor interim mihi, imò ve-
ritati divinae, pro qua verba fe-
ci, quod cetera omnia intacta
manserunt, hoc est, integra, sal-
va, & contra omnem Sophisti-
cen satis munita.

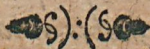
Tu vide interim, quàm ve-
rè scripseris, te tibi Calvinistas,
non Lutheranos delegisse hostes.
Prodis nimirum vafritiem tu-
am, quam sub modestiae pallio
condis. Noli, quaeso, cuiquam
persuadere, nobis quidquam vo-
biscum esse commercij: citius
caelum terrae commiscebis;
quàm

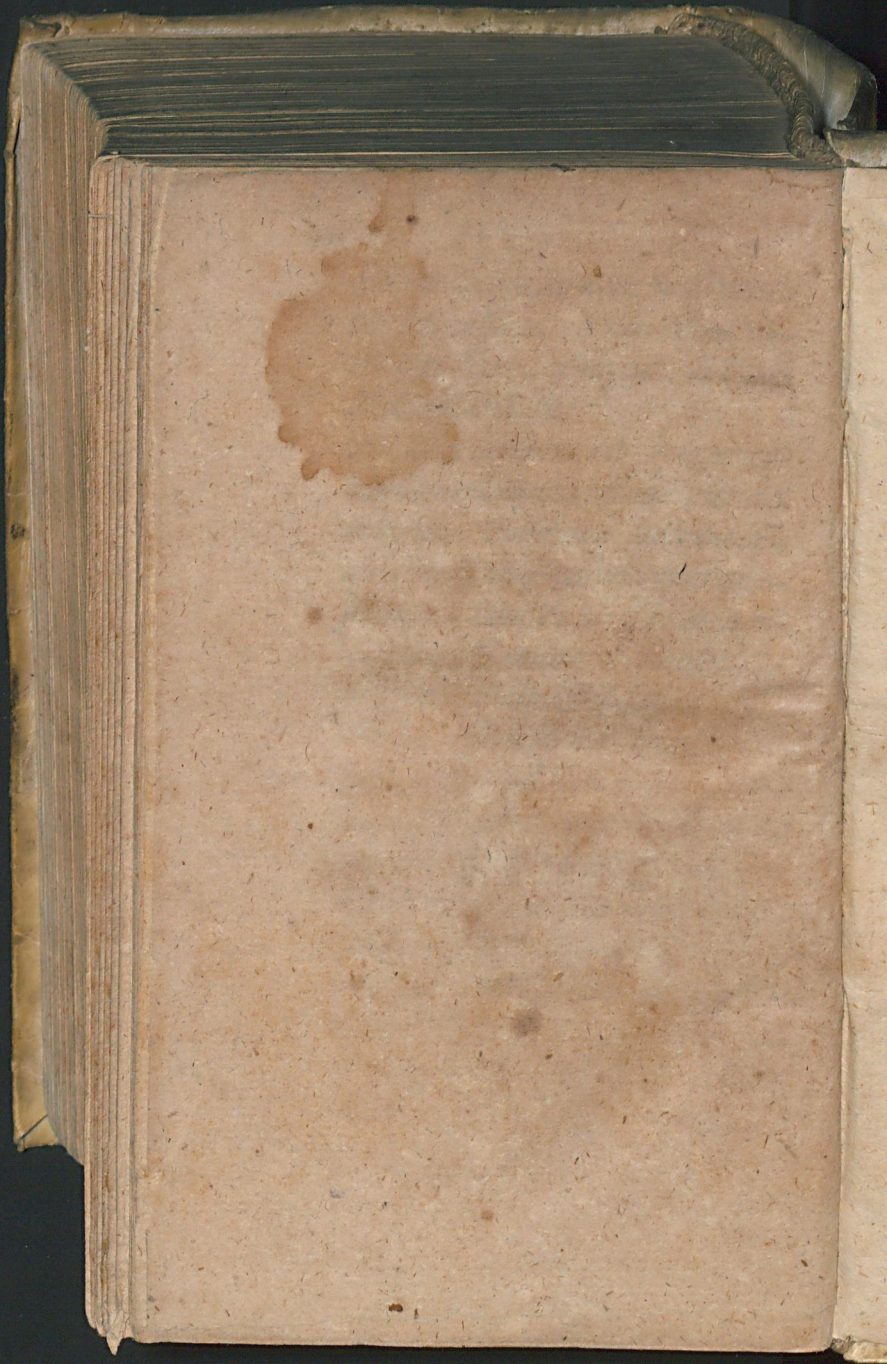
*quàm Confessionem nostram,
heresi vestra. Oportebat au-
tem te scire, cujus sit, ESSE
MEMOREM.*

*Sed condono tibi hoc pecca-
tum, cum hac conditione, ne ita
redeas. Fides non habetur ei,
qui semel atq; iterum eam pro-
fuituit. Hoc tu ne facias am-
plius, & mihi vir bonus e-
ris. Vale, & si sapias,*

RESIPISCE.

FINIS.

76 4499

ULB Halle 3
003 916 774

82

VOM 21.5

Stola Apologetica
FRIDERICI
ALDUINI,
Col. Doctoris ac Profes-
s VVittebergensis:

*Respondetur ad Epistolam M A'R-
ECANI, S. Theolog. Doctoris ac
Moguntini, nuper editam, qua
de Communione sub utraq. specie
restrictingere conatus fuit: salva in-
ter intacta manente veritate
doctrina Lutherana in hoc
articulo.*

IA AD GLORIAM DEI.

VVITTEBERGÆ,
JOHANNIS GORMANNI,
ANNO M. DC X.

